Ազգ
Azg armenian daily
5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1994, ՇԱԲԱԹ # 213 (716)

Հ. Ղազարյան. Ուսուցիչների պահանջներն արդարացի են, բողոքի ձեւը՝ անընդունելի

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հանրապետության մանկավարժական կոլեկտիվների բարձրացրած պահանջները իրենց սոցիալական վիճակի եւ դպրոցական համակարգի վերաբերյալ արդարացի են: Այս մասին հայտարարել է ՀՀ լուսավորության նախարար Հ. Ղազարյանը: Սակայն նա անընդունելի է համարել պահանջների բավարարման համար ընտրած բողոքի գործադուլային ձեւը: Ըստ նրա, կառավարության ներկա միջոցները հնարավորություն չեն տալիս բավարարել մանկավարժների պահանջները, ինչը ստիպել է իրեն հրաժարական տալ:

Հանրապետության դպրոցներում ներկայումս կա 12 հազար ուսուցչի պակաս: Այժմ դպրոցական համակարգում աշխատում են մոտ 62 հազար մանկավարժներ: Համաձայն պաշտոնական տվյալների, այս ուսումնական տարում դպրոցից հեռացել է 3200 մանկավարժ: Սակայն վերջերս տասնյակ ուսուցիչներին զորակոչից ազատելու վերաբերյալ որոշումից հետո նկատվում է ուսուցիչների հոսք դեպի դպրոց: Արարատի շրջանում դպրոցում աշխատելու համար արդեն դիմել են 9 տասնյակ ուսուցիչներ:

ՌԱԿ

Հերթական ահաբեկչությունը «Ազգի» դեմ

ՌԱԿ Հանրապետական վարչության գրասենյակից հաղորդում են. Նոյեմբերի 3-ին, երեկոյան ժամը 10:10-ին, աշխատանքից տուն վերադառնալիս, իր տան մուտքում, անհայտ անձի կողմից բռունցքի հարվածով հարձակման ենթարկվեց «Ազգ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր եւ ՌԱԿ ղեկավարներից Հակոբ Ավետիքյանը, որը ստացավ մարմնական վնասվածք: «Ազգի» գլխավոր խմբագրի դեմ կատարված այս բռնարարքը շարունակությունն է ՌԱԿ-ի եւ նրա թերթի դեմ ծավալված ահաբեկչական գործողությունների, որոնք վերջին շրջանում կրում են կազմակերպված, պարբերական բնույթ: Դեպքի մասին հայտնվել է ՆԳ եւ դատախազության մարմիններին:

Վարչապետի հետ հանդիպումը հետաձգվեց

Վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը սույն թվականի նոյեմբերի 4-ին Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցությանը հրավիրել էր հանդիպման, որի ընթացքում ծրագրվել էր իր հետ քննարկել 1994 թ. դեկտեմբերի 1-ից կիրառվելիք ՀՀ տնտեսական քաղաքականության ծրագիրը: Հաշվի առնելով ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, «Ազգ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր Հակոբ Ավետիքյանի նկատմամբ կատարված բռնարարքը, որը տեղի էր ունեցել ծրագրված հանդիպման նախօրյակին, ինչպես նաեւ նույն թերթի նկատմամբ վերջին շրջանում պարբերական դարձած բռնական գործողությունները, որոնք կառավարությանը ենթակա համապատասխան մարմինների կողմից անհրաժեշտ լրջությամբ եւ օպերատիվությամբ չեն հետամտվում եւ հանցագործները դեռեւս գտնվում են ազատության մեջ, ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչությունը նպատակահարմար չգտավ նման պայմաններում գնալ՝ այլապես կարեւոր այդ քննարկմանը, եւ պաշտոնական նամակով հանրապետության վարչապետից խնդրեց հետաձգել նախատեսված հանդիպումը:

ԵԱՀԽ-Ռուսաստան. Գործողությունները համակարգելու եւս մեկ փորձ

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի եւ Ռուսաստանի գործողությունները համակարգելու նպատակով Մոսկվա են ժամանել Մինսկի խմբի նախագահի ներկայացուցիչներ, շվեդ դիվանագետներ Անդրե Բյուրներն ու Պիտեր Անդերսոնը: Նրանք հանդիպումներ կունենան ՌԴ ԱԳՆ-ում եւ այլ գերատեսչություններում: Վլադիմիր Կազիմիրովն այս առնչությամբ հայտարարել է, որ ներկա Մինսկի խումբը պատրաստակամ կլինի արձագանքել իր գործունեությունը կարգավորելու Ռուսաստանի կոչերին, մասնավորապես Մինսկի խմբի հստակ մանդատի ձեւակերպման հարցում:

Ռուսաստանը կրկին մերժում է «դարի պայմանագիրը»

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Մոսկվայում ՌԴ վառելիքի եւ էներգետիկայի նախարար Իգոր Շաֆրանիկի եւ Թուրքիայի նախարար Վեյսալ Աթասոյի բանակցություններից հետո, Ռուսաստանի դիրքորոշումը նավթի պայմանագրի նկատմամբ նկատելիորեն կոշտացավ: ՌԴ ԱԳՆ-ին միացան նաեւ նավթարդյունաբերական շրջանները, հաղորդում է «Պլատս Օյլգրամ Նյուս» թերթը: Փորձագետները գտնում են, որ Իրանը կիսում է Ռուսաստանի դիրքորոշումը եւ ուղիղ կապ են տեսնում ղարաբաղյան հիմնահարցի ու նավթային գործարքի հետ կապված դժվարությունների միջեւ:

ԵՐԵՎԱՆ

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի մամլո ասուլիսը

Բուտրոս-Ղալին հերքեց իրեն վերագրվող հայտարարությունը

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ե՛ւ «Ռոյթեր», «Ֆրանս պրես» գործակալությունները, ե՛ւ «Ազատություն» ռադիոկայանը, ե՛ւ ադրբեջանական զանգվածային լրատվության միջոցները հաղորդել էին, թե իբր ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին կիրակի օրը Բաքվում հայտարարել է, թե Հայաստանը պետք է անհապաղ զորքերը դուրս բերի Լեռնային Ղարաբաղից եւ Ադրբեջանի բոլոր գրավյալ տարածքներից՝ միաժամանակ շեշտելով, թե Հայաստանն ագրեսոր է, եւ ՄԱԿ-ը վճռականորեն կողմ է Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությանը: «Ես երբեք նման հայտարարություններ չեմ արել, քանի որ ես սահմանափակված եմ ՄԱԿ-ի բանաձեւերով եւ պետք է ընտրեմ այն տերմինները, որոնք օգտագործվում են այդ բանաձեւերում», երեկ կայացած մամլո ասուլիսում հայտարարեց Բուտրոս Ղալին՝ հերքելով վերոհիշյալ տեղեկությունները: Ինչ վերաբերում է սահմանների անձեռնմխելիությանը, որն ըստ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հիմնարար սկզբունքներից մեկն է, ապա պրն. Ղալին ընդգծեց, թե նկատի ունի այն սահմանները, որոնք ֆիքսված են պետության ՄԱԿ-ի անդամ դառնալու պահին: Գլխավոր քարտուղարը միաժամանակ շեշտեց, որ թեեւ պետությունների միջեւ սահմանների անձեռնմխելիությունը հիմնարար սկզբունք է, այնուհանդերձ, երբ երկու երկրների փոխհամաձայնությամբ այդ սահմանները փոփոխվեն, ՄԱԿ-ը միայն կողջունի դա:

Տես էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Արաֆաթ, դավաճան»

ԱՄՄԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, WSJ: Գազայում պաղեստինցի ծայրահեղականները այսպես անվանեցին ՊԱԿ-ի ղեկավար Յասեր Արաֆաթին, վայր գցեցին նրա գլխարկը եւ նրան դուրս հրեցին այն մզկիթից, որտեղ հուղարկավորությունն էր տեղի ունենում նախորդ օրը սպանված՝ ինքնաշարժի պայթյունին զոհ գնացած «Իսլամական ջիհադ» կազմակերպության առաջնորդի: Պաղեստինյան ինքնավարության հռչակումից ի վեր այս դեպքը Արաֆաթի նկատմամբ անարգանքի մեծագույն ցույցն էր:

Եվրոպայի ամենախոշոր կառույցը

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Բեռլինում սկսվեց վերջին տարիների ամենախոշոր շինարարությունը: Այստեղ Դայմլեր Բենց ավտոկոնցեռնը սկսեց նոր մի կենտրոնի կառուցումը, որը կավարտվի միայն 1998 թ.: Հատկանշական է, որ շինարարությունը կսկսվի հենց այն տեղից, որտեղ մի քանի տարի առաջ հաստատուն կերպով կանգնած էր չարագուշակ Բեռլինյան պատը: Նախնական հաշվարկների համաձայն, շինարարական աշխատանքների արժեքը կազմում է 2,7 միլիարդ գերմանական մարկ, իսկ միայն հողատարածքի համար կոնցեռնը վճարել է 360 միլիոն մարկ:

Գազի դիմաց՝ նավատորմ

ԿԻԵՎ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ուկրաինայի կառավարությունը պատրաստ է քննության առնել Սեւծովյան նավատորմի իր մասնաբաժինը Ռուսաստանին վաճառելու հարցը, որպես ռուսական գազի դիմաց ունեցած պարտքերի մասնակի մարում:

ԱՇԽԱՐՀ

Բոսնիա. Ռազմական դրություն եւ վճռական փուլ

ԲԵԼԳՐԱԴ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Բոսնիացի սերբերի առաջնորդ Ռադովան Կարաջիչը հայտարարել է, որ այսօրվանից ռազմական դրություն է մտցվում Բոսնիայի սերբական հանրապետության ամբողջ տարածքում: Եղայք ունենալով տեղի հետաքննությամբ. նա առաջնային ռազմական նպատակ է սահմանել Իգման գծի շրջակա ապառազմականացման գոտու մահմեդականների դուրս մղումը եւ հայտարարել, որ պայքարը [illegible] հետ թեւակոխում է վճռական փուլ: Ինչպես հայտնել է ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի պաշտոնական ներկայացուցիչ Ջ. Միլզը, Բոսնիայի իշխանությունների զինված ուժերը, [illegible] ծավալելով բոսնիական խոր[illegible] հետ, զգալի հաջողությունների [illegible] հասել երեք ճակատում: [illegible] չհաստատված տվյալներով, խորվաթները արդեն մտել են [illegible] քաղաքի արվարձանները [illegible]

Չիլլերի առաջին պաշտոնական այցը Իսրայել

ԱՆԿԱՐԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Թուրքիայի վարչապետ Թանսու Չիլլերը նոյեմբերի 3-ին ժամանեց Իսրայել: Սա թուրքական կառավարության ղեկավարի՝ Իսրայել կատարած առաջին պաշտոնական այցելությունն է: Թել Ավիվի մոտակայքում գտնվող Բեն-Գուրյոնի օդանավակայանում վարչապետին դիմավորեցին Իսրայելի ոստիկանության նախարար Մոշե Շահալը: Չիլլերի 200 ուղեկիցների մեջ են Թուրքիայի կառավարության նախարարներ եւ գործարար շրջանների ներկայացուցիչներ: Շահալը Թուրքիայի վարչապետի եռօրյա այցն Իսրայելի համար շատ կարեւոր համարեց: Նա հիշեցրել է, որ Թուրքիան ու Իսրայելը նախկինում համագործակցել են ահաբեկչության եւ թմրադեղերի մաքսանենգության դեմ մղվող պայքարում:

ԵՐԵՎԱՆ

Խաբված ավանդատուները նախագահի նստավայրի առջեւ

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ: Սնանկացած ֆիրմաների ավանդատուներն այսօր հավաքվել էին Հայաստանի նախագահի նստավայրի մոտ: Ինչպես հայտնեցին նախագահի մամլո կենտրոնում, խաբված ավանդատուների ներկայացուցիչներին ընդունել է նախագահին առընթեր վերահսկիչ ծառայության ղեկավար Կարապետ Ռուբինյանը: Բանակցությունների արդյունքների մասին որեւէ բան չի հաղորդվում:

Ըստ պաշտոնական տվյալների համաձայն, վերջերս Հայաստանում սնանկացել են 35-ից ավելի ֆիրմաներ, որտեղ ավանդների ընդհանուր գումարը կազմում է մի քանի միլիոն ամերիկյան դոլար:

digitised by A.R.A.R.@

տեղական

Այն, որ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամն այսօր Հայ Առաքելական եկեղեցուց եւ ՀԲԸՄ-ից հետո դարձել է փաստորեն երրորդ համազգային կառույցը, իրողություն է: Սա այն կառույցն է, որը մեծ հնարավորություն ունի մեր իսկ միջոցներով, շրջանցելով օտարերկրյա վարկերն ու օգնությունները, կառուցել մեր երկիրը կամ գոնե այն ամենը, ինչն անհրաժեշտ է երկիր կառուցելու համար: Հիմնադրամի գործունեության մասին շատ է խոսվել ու գրվել, իսկ կատարված ու կատարվող աշխատանքներն ակնառու կերպով ցույց են տա-կերտում կառուցվող 3 շենքերի շինարարությունը կանգնեցվել է աշխատանքի բացակայության պատճառով:

Կարելի է ենթադրել, թե անհամեմատ ավելի նպատակահարմար եւ արդյունավետ կլիներ, եթե հիմնադրամը գումարներ ներդներ այնպիսի բնագավառներում, որոնք անմիջական շահույթ կբերեին, որոնց հաշվին էլ հնարավոր կլիներ իրականացնել կոմունիկացիաների շինարարությունը: Օրինակ, ինչո՞ւ հիմնադրամը ինչ-որ գործարան չկառուցի, ասենք, Հայաստանում (միաժամանակ գոնե ինչ-որ չափով լուծելով նաեւ գործազրկության խնդիրը) եւ դրա ընդգրկում են հիմնականում հաղորդակցության ուղիների եւ կոմունիկացիաների վերականգնումը. Ստեփանակերտի, Շուշիի եւ Մարտակերտի ներքին ջրամատակարարում, Ստեփանակերտ-Լաչին մայրուղու վերանորոգում եւ այլն: Նախատեսվում է նաեւ Ղարաբաղի լեռնային գետերի վրա մի շարք փոքր հէկեր կառուցել, ինչը ոչ միայն մեծապես կավելացնի սպառվող հոսանքի տոկոսը, այլեւ որոշ չափով կթեթեւացնի էներգետիկ խնդիրները: Փաստորեն, Ղարաբաղի ջերմ արդյունաբերական անապատները ռազմի փոխարեն կմնան հանրապետության սատար-

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ»

Ղարաբաղ. Հիմնադրամը նախ կառուցում է ամենաանհրաժեշտը

լիս, որ այն ոչ միայն կենսունակ եւ անհրաժեշտ կառույց է, այլեւ գործունեության վիթխարի ասպարեզ ունի: Եւ երբ միջոցների նպատակային օգտագործման վերաբերյալ կասկածներն այսօր արդեն կարծես փարատվել են (ակնհայտ է, որ միջոցների առկայության դեպքում ծրագրված աշխատանքները կատարվում են ժամանակին եւ որակով), այնուամենայնիվ որոշ կասկածամտություն է մնում այն հարցում, թե արդյո՞ք ընտրվո՞ւմ են այն ծրագրերը, որոնք ամենաանհրաժեշտն են:

Հիմնադրամն այսօր գործունեության վիթխարի ասպարեզ ունի Լեռնային Ղարաբաղում, եւ բազմաթիվ աշխատանքներ արդեն կատարվել են կամ մոտ են ավարտին: Այսպես, կառուցվող երեք ճանապարհները կապահովեն Ղարաբաղի երեք շրջկենտրոնները. Ասկերանը, Մարտունին եւ Հադրութը (Հովսեփավան-Ասկերան երկարությունը 7,8 կմ, արժեքը 112,2 հազ. դոլար, Մաճկալաշեն-Մարտունի երկու գծով, յուրաքանչյուրի երկարությունը 11 կմ, արժեքը 82,25 հազ. դոլար, Պարզավաչ-Հադրութ երկարությունը մոտ 5 կմ, արժեքը 143 հազ. դոլար): Կառուցվում են նաեւ ճանապարհներ Դաշբուլաղ-Սեյդիշեն-Կիչան (երկարությունը 16 կմ, արժեքը 918 հազ. դոլար), Մյուրիշեն-Ավդուռ-Հացի (երկարությունը 20,7 կմ, արժեքը 347 հազ. դոլար, կավարտվի այս տարի): Միաժամանակ հիմնադրամն այսօր Ստեփանակերտում վերանորոգում է Ղարաբաղի գլխավոր ենթակայանը (արժեքը 175 հազ. դոլար, կավարտվի այս տարի) եւ 4 բնակելի շենք (որոնցից երկուսն արդեն ավարտվել է), իսկ Ստեփանա-

դրա շահույթների հաշվին էլ ճանապարհ կամ ջրատար կառուցի: Անկասկած է, որ այդ դեպքում սփյուռքահայ բարեգործները նույնպես ավելի մեծ ոգեւորությամբ կաջակցեն հիմնադրամին՝ վստահ, որ դրամն անմիջապես շահույթ կբերի: Եւ ընդհանրապես, ժամանակը չէ՞ արդյոք, որ հիմնադրամին օժանդակելու զուտ հայրենասիրական բարեգործական խթանները փոխարինվեն նյութականով, ինչը եւ ավելի բնական է, եւ կարող է ավելի արդյունավետ լինել: Ի՞նչ են մտածում այս մասին Ղարաբաղում: Ըստ ԼՂՀ-ում «Հայաստան» հիմնադրամի ներկայացուցիչ Նաիրա Պետրոսյանի, այդ ոլորտի խնդիրներ լինելու են: Օրինակ՝ ժամանակին ծրագիր կար Մարտունիում գործարան կառուցել: Սակայն դրա համար անհրաժեշտ է ջուր, ճանապարհ եւ այլն: Եւ այն կարծիքը, թե «70 տարի առանց ջրամատակարարման ապրում էին, կարող էին մի քանի տարի եւս ապրել», այնքան էլ ճիշտ չէ, քանի որ ընդհանրապես անիմաստ է խոսել տնտեսության զարգացման մասին, քանի դեռ ենթակառուցվածքների մեծ մասը վատ վիճակում են կամ ընդհանրապես չկան: Նախ անհրաժեշտ է ստեղծել գոնե նախնական կենսապայմաններ, որից հետո միայն մտածել մնացածի մասին: Բավական է նշել միայն, որ մայրաքաղաք Ստեփանակերտի միայն 20-30 տոկոսն է ապահովված ջրով, իսկ Շուշիում վիճակն ավելի ծանր է, անմխիթար վիճակում է Ղարաբաղի ներքին էլեկտրացանցը եւ այլն: Այդ է պատճառը, որ նոր ծրագրերը, որոնց ընդհանուր արժեքը 9,865 մլն. դոլար է, նույն-

նում:

Սակայն այս ամենի համար մեծ գումարներ են պետք: Գումարներ, որ այսօր ոչ Հայաստանն ունի, ոչ Ղարաբաղը: Ղարաբաղում սա լավ են հասկանում, եւ պատահական չէ, որ ազգային տուրքի գաղափարն այստեղ շատ արագ է արմատավորվում: Արդեն իսկ ազգային տուրք են տալիս ԼՂՀ արհմիությունների դաշնության խորհուրդը, շինանյութերի գործարանը, Նախարարների խորհուրդը, Մարտունու [illegible] եւ այլն: Բնորոշ է, որ երբ «Հայաստան» հիմնադրամի գործադիր վարչության տնօրեն Մանուշակ Պետրոսյանը գտնվում էր Ստեփանակերտի ձեռնարկություններից մեկում եւ խոսում ազգային տուրքի անհրաժեշտության մասին, ունկնդիրներից մեկը դարձյալ վեր կացավ եւ ընդհատեց նրան՝ ասելով. «Տիկին Մանուշակ, իսկ ինչո՞ւ եք մտածում, թե պետք է մեզ համոզել: Մենք շատ լավ հասկանում ենք դրա անհրաժեշտությունը»: Ղարաբաղն այսօր իր առջեւ մեծ խնդիրներ է դրել, եւ իրենց՝ ղարաբաղցիների մասնակցությունն այդ գործին հիմնադրամի միջոցով ոչ այնքան նյութական նշանակություն ունի, որքան բարոյական, քանի որ միասին կատարած գործը ավելի է համախմբում մարդկանց: Ղարաբաղցիների սկսած ազգային տուրքն այսօր այրու զգացած երկու լուման է, առանց որի անիմաստ են սփյուռքից եկող գումարները, եւ դրա շնորհիվ է, որ դրվելու են Ղարաբաղի հետագա բարգավաճման հիմքերը:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ,
Ստեփանակերտ-Երեւան

ԱՍՈՒԼԻՍ

Բուտրոս-Ղալին հերքեց իրեն վերագրվող հայտարարությունը

Սկիզբը էջ 1

Ասուլիսը, որին մասնակցում էր նաեւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, հիմնականում նվիրված էր ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորմանը: Այդ առթիվ Հայաստանի նախագահն անդրադառնալով կարգավորման խնդրում ԵԱՀԽ-ի եւ Ռուսաստանի միջեւ առկա հակասություններին՝ շեշտեց, թե երկուսն էլ կրկնում են նույն սխալը, փորձելով նախ ստանալ կողմերի համաձայնությունը ներկայացվող որեւէ ծրագրի վերաբերյալ, մինչդեռ ավելի ճիշտ կլիներ նախ համաձայնության գալ իրար միջեւ, որից հետո միայն կողմերին ներկայացնել խաղաղարար ծրագիրը: Նա հույս հայտնեց, թե ԵԱՀԽ-ի եւ Ռուսաստանի միջեւ առկա տարաձայնությունները առաջիկայում կհարթվեն:

Ինչ վերաբերում է հակամարտության կարգավորմանը ուղղակի բանակցությունների միջոցով, ապա Լ. Տեր-Պետրոսյանը շեշտեց, որ հակամարտությունը ոչ թե Ադրբեջանի եւ Հայաստանի, այլ Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ է, եւ բոլոր փորձերը խնդիրը լուծել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի մակարդակով, կմնան ապարդյուն, եւ աշխարհը միայն իզուր ժամանակ կկորցնի: Ավելին իրավիճակը կվտանգվի, երբ բացառվի Լեռնային Ղարաբաղի մասնակցությունը բանակցություններին որպես հակամարտության լիարժեք կողմ: «Հակամարտությունը շատ ավելի հեշտ է կարգավորել Ադրբեջանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի միջեւ բանակցությունների միջոցով, սակայն հակամարտությունը երբեք չի կարող կարգավորվել Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ բանակցությունների ուղիով», ընդգծեց նա: Իր հերթին ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը հայտարարեց, թե ՄԱԿ-ի դիրքորոշումն այս խնդրում հայտնի է, եւ երբ կողմերը համաձայն են բանակցել միմյանց հետ, ապա ՄԱԿ-ը ողջունում է դա:

Հայաստանի նախագահը շեշտեց նաեւ, որ ներկայումս խիստ կարեւոր է ղարաբաղյան հակամարտության գոտում միջազգային բաժանարար ուժերի տեղաբաշխումը:

Ի դեպ, տեղեկացնենք, որ երեւանյան այցելության ընթացքում Բուտրոս-Ղալին հանդիպել է նաեւ ԼՂՀ ՊՊԿ-ի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ: Ու թեեւ հանդիպման վերաբերյալ տեղեկություններ չեն հայտնվում, այնուամենայնիվ կարելի է ենթադրել, որ քննարկվել են հակամարտության կարգավորման ՄԱԿ-ի մասնակցությանն առնչվող խնդիրներ:

ԿԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

«Լինսի» հիմնարկությունը կես միլիոն է նվիրաբերել Արեւմտյան թեմին

Նշանավոր ձեռնարկատեր եւ բարեգործ Քըրք Քրքորյանի «Լինսի» ձեռնարկությունը Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու Արեւմտյան թեմին (Կալիֆորնիա) է նվիրաբերել կես միլիոն դոլար, որը հատկացվելու է առաջնորդարանի առաջագա շենքի համար հողատարածք գնելուն: Առաջագա գրասենյակների, համայնքային դահլիճի եւ ընդունելությունների սրահների այդ համալիրի համար տրված գումարով գնվել է 1050 քառ. մետր հողատարածք, որը գտնվում է Բըրբենքում: Անցյալ հունվարին Կալիֆորնիայի շրջանում պատահած երկրաշարժը կարեւոր վնասներ է հասցրել, համայնքային այլ շինությունների շարքում, նաեւ Արեւմտյան թեմի առաջնորդարանին, որն այնուհետեւ եւ առայժմ տեղափոխվել է Պասադենայում գտնվող Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում: Սեպտեմբերի 24-ին տեղի ունեցած Թեմական խորհրդի նիստում միաձայն որոշվել էր գնել Բըրբենքի հողատարածքը:

Հիշեցնենք, որ մեծ բարեգործը անցյալ տարի «Հայաստան» հիմնադրամի միջոցով «Ձմեռ-94» ծրագրին նվիրաբերեց շուրջ 16 միլիոն դոլար:

ԳՅՈՒՄՐԻ

Ուսուցիչների գործադուլին ժողովը, իհարկե, դեմ է

Չնայած Գյումրու քաղաքային իշխանությունների գործադրած կանխարգելիչ ջանքերին սկսվել եւ, չորրորդ օրն է, քաղաքի 7 դպրոցներում շարունակվում է ուսուցիչների գործադուլը: Նոյեմբերի 1-ից դասեր չեն կայանում նաեւ շրջանի գյուղերի դպրոցներում: Դպրոցական դասադուլի նկատմամբ իրենց վերաբերմունքը ճշտելու համար տեղի ունեցավ Երեւանի ճարտարագիտական համալսարանի Գյումրու կրթահամալիրի դասախոսական եւ ուսանողական կոլեկտիվների ընդհանուր ժողով: Կրթահամալիրում աշխատում է գիտության 16 թեկնածու, երկու դոկտոր, պրոֆեսոր: Դասախոսները եւ ուսանողները մի քանի ամիս աշխատավարձ ու կրթաթոշակ չեն ստանում: Հաշվի առնելով նորանկախ մեր հանրապետության սոցիալ-քաղաքական, տնտեսական իրավիճակը, ժողովն արձանագրեց, որ այնուամենայնիվ, դասադուլը պայքարի անընդունելի ձեւ է: Ժողովին մասնակցում էին Գյումրու քաղաքային իշխանության ներկայացուցիչներ: Նրանք խոստացան [illegible] ձեռնարկել օգնելու բուհի կրթական գործին: Իշխանության օգնությամբ ձեռք կբերվի վառելափայտ: Ժողովն ընդունեց որոշում, որով դիմում է ՀՀ կառավարությանը վերանայել կրթական համակարգի նկատմամբ տարվող քաղաքականությունը, բուհերի ֆինանսավորման ներկայիս ձեւը: Որոշման մեջ ՀՀ ԳԽ-ից պահանջված է մինչեւ տարեվերջ ընդունել բարձրագույն կրթության մասին օրենքը, օրակարգի հարց դարձնել բուհերի ֆինանսավորման, դասախոսների եւ ուսանողների սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավման խնդիրները: ՍԵՐԳԵՅ [illegible]

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
[illegible] / 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
[illegible]
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք
«Ազգ» թերթի
Azg
armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ՀԱՄԱՌՈՏ

Արտոնություններ բռնադատված քաղաքացիներին

Հայաստանի նախագահը ստորագրել է «Պետական ձեռնարկությունների եւ անավարտ շինարարության օբյեկտների սեփականաշնորհման եւ ապապետականացման մասին» եւ «Հայաստանի Հանրապետության պետական եւ հանրային բնակարանային ֆոնդի սեփականաշնորհման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքներում լրացումներ կատարելու մասին օրենքները: Դրանցով արտոնություններ են սահմանված հանրապետության բռնադատված քաղաքացիների համար: Մասնավորապես նրանց իրավունք է վերապահվում ստանալու սեփականաշնորհման մեկ հավելյալ սերտիֆիկատ, բնակարանները սեփականացնելիս ազատվել են օրենքով սահմանված վարձավճարից: Արմենպրես

Ադրբեջանցի իրավապաշտպան կանայք հրավիրվել են Երեւան

Նոյեմբերի 14-17-ը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի շրջանակներում Երեւանում տեղի կունենա «Կինը փոփոխվող աշխարհում» թեմայով միջազգային սեմինարը, որին հրավիրված են մասնակցելու ադրբեջանցի 4 կին ներկայացուցիչ: Բացի դրանից, սեմինարի մասնակից կանայք ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման ճանապարհների մասին երկխոսություն կանցկացնեն «կլոր սեղանի» շուրջ: Դելեգացիայի տեղակալ Թամիլլա Չելեբիեւան «Խաբար սերվիս» գործակալությանը հայտնել է, որ նախատեսվում է, որ Ադրբեջանի պատվիրակությունը կգլխավորի իրավապաշտպան, ֆիզիկամաթեմատիկական գիտությունների թեկնածու Լեյլա Ալեքբերովան: «Դեռեւս հայտնի չէ, կկարողանա՞ն արդյոք մերոնք ժամանել Հայաստան՝ չհանդիպելով որոշակի դժվարությունների, եւ որ վերջերս հարեւան պետության սահմանն անցնելու փորձը չի հաջողվել [illegible] Ադրբեջանի Ղազախի շրջանի գործադիր իշխանությունների մեղքով», ընդգծել է Թ. Չելեբիեւան:

ՆԱԻՐԱ ՏԵՐ-[illegible]

ԵՐԵՎԱՆ

Ոռոգման ջրի վարձը բարձր է

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ջրի բարձր վարձի պատճառով բնակչությունը հրաժարվում է ոռոգել հողը: Հատկապես չեն ոռոգվում հացահատիկային հողատարածությունները: Համաձայն ստացված տեղեկատվության, այս տարի հանրապետությունում չի ոռոգվել ընդհանուր առմամբ մոտ 61 հազար հեկտար հող: Միեւնույն ժամանակ բնակչությունը խուսափում է վճարել ոռոգման ջրի վարձը: Այս տարի գանձել է օգտագործված ջրի վարձի միայն 25 տոկոսը: Ընդհանուր առմամբ բնակչությունը չի վճարել մոտ 600 մլն. դրամ: Հատկապես վատ է վճարման վիճակը Արարատյան դաշտավայրում, Արմավիրում, Կոտայքում եւ այլ վայրերում:

■ *ՀՀ երկաթուղու վարչությունից հայտնել են, որ նոյեմբերի առաջին երեք օրվա ընթացքում հանրապետություն է մտել 5, մեկնել 4 գնացք: Ժամանած 5 գնացքները հանրապետություն են բերել 41 վագոն դիզելային վառելիք, 6 վագոն ալյումինի, 2 վագոն շաքար, 27 վագոն մազութ, 1 վագոն մարդասիրական օգնություն (դրամ), 50 վագոն հացահատիկ: Հայաստանից մեկնած գնացքները հիմնականում մեկնել են դատարկ վագոններով:* ԵՏ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆ ԱԶԳ

ՄԵՐՁԴՆԵՍՏՐ

Գեներալ Լեբեդը մեղմացնում է դիրքորոշումը

Մոլդովայի տարածքից ռուսական զորախմբի դուրսբերման հարցը գրեթե մեկ տարի քննարկման առարկա էր ռուս-մոլդովական բանակցություններում: Անցյալ շաբաթ Կրեմլում Ռուսաստանը եւ Մոլդովան համաձայնագիր ստորագրեցին ռուսական զորքերի կարգավիճակի եւ Մոլդովայի տարածքից դրանց դուրսբերման ժամկետի շուրջը:

Համաձայնագրի տեքստում նշվում է, որ ստորագրված փաստաթուղթն ուժի մեջ է մտնում երկու պետությունների խորհրդարաններում դրա վավերացման օրվանից: Ստորագրված փաստաթղթի համաձայն, ռուսական զորքերը պետք է դուրս բերվեն դրան հաջորդող երեք տարում:

Սակայն այս շատ կարեւոր հարցը վերաբերում է նախնառաջ ինքնակոչ Մերձդնեստրյան Հանրապետության իրավիճակին: Այդ շրջանում տեղաբաշխված ռուսական 14-րդ բանակը եւ դրա հրամանատար գեներալ Ալեքսանդր Լեբեդը, բազմիցս դիտորդների ճշմարտացի դիտողության համաձայն, հակամարտության ամբողջ ժամանակամիջոցում կայունացնող գործոն էին եղել:

Արդեն այս տարվա օգոստոսին մամուլում հայտնվել էին տեղեկություններ այն մասին, որ 14-րդ բանակը դուրս է բերվելու Մերձդնեստրից: Այդ ժամանակ գեներալ Լեբեդը կոշտ դիրք էր բռնել եւ դրա դեմ արտահայտվել: Ինչպես դեռ այն ժամանակ հաղորդել էր «Ազատություն» ռադիոկայանը, նրան շտապ կանչել էին Մոսկվա: Ենթադրվում էր, թե նրան կնշանակեն Ռուսաստանի պաշտպանության փոխնախարարի պաշտոնում, բայց դա տեղի չունեցավ: Սակայն մեծ փոփոխություններ տեղի ունեցան գեներալ Լեբեդի «տրամադրվածության» մեջ:

Մոսկվայից վերադառնալուց հետո նա զինվորի դեմ ուղղակի հայտարարեց, թե «Մերձդնեստրյան Հանրապետությունից 14-րդ բանակի դուրսբերմանը վերաբերող ռուս-մոլդովական համաձայնագրի կնքման մերժման առիթով ռազմավարական կարծիքը չի փոխվել», բայց ինքը պատրաստ է թույլ տալ մարտավարական տեղաշարժեր: Գեներալ Լեբեդը գտնում է, որ ռուս-մոլդովական համաձայնագիրը կդառնա շրջանի ընդհանուր կայունության ճանապարհին առաջին իրական խաղաղական քայլը: Միաժամանակ գեներալ Ալեքսանդր Լեբեդը չափից մեծ հույսեր չի տածում: Մի շարք դիտորդների կարծիքով, գեներալի դիրքորոշման մեղմացման վրա ազդել է նաեւ բանակցություններում Ռուսաստանի պատվիրակության ղեկավար, հատուկ հանձնարարությունների դեսպան Վլադիմիր Միկիտաեւի այցը:

Ռուսաստանի պատվիրակության ղեկավարը Մերձդնեստրյան Հանրապետության ղեկավարի հետ ստորագրեց մի հայտարարություն, որտեղ արտահայտված ընդհանուր կարծիքի համաձայն, բանակի դուրսբերման գործնական քայլերը կկապակցվեն Մերձդնեստրի խնդրի խաղաղական կարգավորմամբ եւ նրան հատուկ քաղաքական կարգավիճակ տալու քայլերով:

Վերեւում ասվածից պարզ է դառնում, որ միայն գեներալ Ալեքսանդր Լեբեդը չէ, որ փոխել է իր դիրքորոշումը, այլեւ Տիրասպոլի ղեկավարները: Ամեն ինչից երեւում է, որ Ռուսաստանն իր վերահսկողության տակ կպահի հակամարտության նաեւ այդ կեսի կարգավորման ընթացքը:

Արժե վերհիշել նաեւ ԱՊՀ պետությունների ղեկավարների հանդիպման ժամանակ վերջերս Մոլդովայի ղեկավարների ունեցած ելույթները: Սեպտեմբերյան աղետալի իրադարձություններից հետո (հեղեղումներ) Մոլդովան, ի տարբերություն նախորդ ժամանակաշրջանի, իր մարտավարական քայլերը, բաց երեւույթին վերակողմնորոշվեց հօգուտ Ռուսաստանի եւ ԱՊՀ մյուս երկրների հետ առավել սերտ համագործակցության: Մոլդովայի ղեկավարներն արդեն հասցրել են երկկողմ համաձայնագրեր ստորագրել Ուկրաինայի եւ Բելառուսի հետ:

Այս ամենը վկայում է, որ հենց Մոլդովայի ղեկավարության դիրքորոշման մեջ տեղի են ունեցել լավ փոփոխություններ, որոնք իրենց հերթին ազդել են գեներալ Լեբեդի դիրքորոշման «մեղմացման» վրա:

Հատկանշական է, որ անդրկովկասյան երկրներում կատարած շրջագայությունից հետո Մոլդովա պետք է այցելի ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս-Ղալին: Ամենայն հավանականությամբ, այստեղ եւս նա ծրագրավորված է Ռուսաստանի ղեկավարությունից խլել նախաձեռնությունը Մերձդնեստրի հակամարտության կարգավորման գործում: Սակայն, դեռ անցյալ շաբաթ ստորագրված ռուս-մոլդովական համաձայնագրերը վկայում են, որ դա նրան չի հաջողվի: Բուտրոս-Ղալին մնում էր միայն հայտարարել. «ՄԱԿ-ը մտադիր է ակտիվացնել իր գործունեությունը Մոլդովայում: Այն նպատակամղված կլինի ժողովրդավարության եւ տնտեսական բարեփոխումների պաշտպանությանը, որոնք հանրապետությանը թույլ կտան դառնալ բարգավաճ պետություն»:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

ՈՒԶԲԵԿՍՏԱՆ

Տաշքենդ. Ընդդիմադիրներին գնդակահարություն է սպառնում

ՏԱՇՔԵՆԴ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ-ՄԱՐՔ: Այսօր Ուզբեկստանի Գերագույն դատարանում շարունակվում էր բաց դատավարությունն ընդդիմադիր «Էրք» կուսակցության մի խումբ գործիչների նկատմամբ: Մեղադրվում են կուսակցության յոթ անդամներ, այդ թվում դրա մամլո քարտուղար Դիլորամ Իսխակովան եւ հանրապետության նախկին ժողովրդական պատգամավոր Մուրադ Ջուրաեւը: Մեղադրվում են նաեւ երեք անձինք, այդ թվում կուսակցության հիմնադիր Մուհամմադ Սալիխը, բայց այդ մարդիկ արդեն մի քանի ամիս է, ինչ գտնվում են Թուրքիայում:

Ամբաստանյալները մեղադրվում են Ուզբեկստանի քրեական օրենսգրքի հինգ հոդվածներով. պետական հեղաշրջման փորձ, հակապետական գործունեություն եւ հակապետական քարոզչություն, նախագահի պատվի եւ արժանապատվության վիրավորում: Հոդվածներով նախատեսվում է 8 տարվա ազատազրկումից մինչեւ գնդակահարություն:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Ռուբլու անկման եւս մեկ մեղավոր, այս անգամ Կրունիկան

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍ: Անցած ամիս ռուբլու փոխարժեքի շեշտակի անկման առնչությամբ երեկ ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցինը պաշտոնանկ արեց հերթական պաշտոնյային: Նախագահի մամուլի ծառայությունը տեղեկացրել է, որ դրամական համակարգի եւ արտարժութային վերահսկողության դաշնային ծառայության ղեկավար Կրունիկան ազատվել է իր պարտականություններից: Դաշնային այս ծառայությունը նախագահական աշխատակազմի մաս է կազմում: Հիշեցնենք, որ մինչ այս ռուբլու անկման արդյունքում պաշտոնանկ էին եղել ֆինանսների նախարարի պաշտոնակատար Յուրի Դուբինինը, կենտրոնական բանկի նախագահ Վիկտոր Գերաշչենկոն: ՌԴ անվտանգության խորհուրդը նոյեմբերի 2-ին հաշվետվություն հրապարակեց, որում նշվում է, թե էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարությունները, կենտրոնական բանկն ու առեւտրային բանկերը պատասխանատվություն են կրում ռուբլու շեշտակի արժեզրկման համար: Խորհրդի հաշվետվությունում նշված է, որ մեկ օրվա ընթացքում գրանցված ավելի քան 21 տոկոսով արժեզրկումը սպառնալիք էր ազգային անվտանգության եւ շուկայական բարենորոգումների համար:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Սահմանախախտ սուզանավը դուրս մղվեց

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ-ՄԱՐՔ: Չորեքշաբթի օրը, ժամը 15:25-ին, Կոլայի ծոցի մատույցներում բացահայտված օտարերկրյա սուզանավը Ռուսաստանի տարածքային ջրերից դուրս է մղվել Հյուսիսային նավատորմի հակասուզանավային ուժերի վճռական գործողությունների շնորհիվ: Այդ մասին հայտնեցին Մոսկվայում ռազմածովային նավատորմի մամլո կենտրոնում: Այնտեղ ճշտեցին, որ երկրորդ կարգի նավապետ Յուրի Ամինովի գլխավորած դիզելային տորպեդային սուզանավի հիդրոակուստիկ միջոցներով հայտնաբերված օտարերկրյա սուզանավը գտնվել է այն վայրում, որտեղ 1992 թ. փետրվարին տեղի էր ունեցել ռուսական եւ ամերիկյան սուզանավերի բախում: Հյուսիսային նավատորմի մամլո կենտրոնում կտրականապես հայտարարեցին, թե սահմանախախտ սուզանավը պատկանում է ԱՄՆ-ի ռազմածովային ուժերին: Մինչդեռ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարությունը հրաժարվել է որոշակի բան ասել սուզանավի պատկանելության առնչությամբ: Պենտագոնի պաշտոնական ներկայացուցիչը միջադեպի առթիվ ասել է, որ իրենք սովորաբար չեն քննարկում սուզանավերի գործողությունները, եւ ինքը հետեւում է այդ կանոնին:

■ *Ջոհար Դուդաեւի նախագահական պալատի մի քանի հարկերի պատուհանների ապակիները նոյեմբերի 2-ի [illegible] պայթյունից: Զոհեր չկան: Ըստ պաշտոնական վարկածի, պատուհաններից մեկի ճաղերին ամրացված է եղել ական:*

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Էրզրումը դժգոհ է ԵԱՀԽ-ի դիտորդների ժամանումից

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍ: Թուրքական «Զաման» թերթի Էրզրումի թղթակից Մուստաֆա Չենկին հաղորդում է այն մասին, որ ամենաուշ ժամանակներս ԵԱՀԽ-ի կողմից 600 միջազգային դիտորդներ Էրզրում պիտի ժամանեն վերահսկելու համար Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ շարունակվող պատերազմին առնչվող միջոցառումները: Դիտորդների պատվիրակությունը տեղում քննություններ կատարելով, անհրաժեշտ քաղաքական ծառայություններ պիտի կատարի: Սակայն պատվիրակության մոտալուտ ժամանումը էրզրումցիների շրջանում տեղի է տվել որոշ անհանգստությունների եւ մտահոգությունների: Բնակիչները եւ ընդդիմադիր կուսակցությունները հարց են տալիս, թե Ադրբեջանի եւ Հայաստանի խնդրանքով մտահոգված դիտորդները ի՞նչ գործ ունեն Էրզրումում:

Էրզրումի կուսակալ Օզալ Բերբերօղլին հայտնել է, թե ԵԱՀԽ-ի 17 երկրներից կազմված եւ 600 հոգի ընդգրկող պատվիրակությունը պիտի տեղակայվի Էրզրումի զինվորական գոտիներից մեկում: Կուսակալը նկատել է տվել, որ այդ պատվիրակությունը բաղկացած է բացառապես քաղաքացիական անձանցից:

Այս առթիվ «Մարմարա» թերթը արձանագրում է հանրային կարծիքն այն մասին, որ ԵԱՀԽ-ի կողմից կազմված մի որեւէ պատվիրակություն Սարաեւոյում մեկ տարուց ավելի է որեւէ արդյունքի չի հասել եւ չի կարողացել արգելք լինել Բալկաններում կատարվող ցեղասպանությանը: Այժմ հարց է, թե Էրզրում ժամանող պատվիրակությունը որքանով կարող է օգտակար լինել ղարաբաղյան խնդրում: Էրզրումցիները հարցնում են, թե ղարաբաղյան հակամարտության համար ԵԱՀԽ-ն ինչո՞ւ է հատկապես Էրզրում քաղաքն իրեն խարիսխ ընտրել: «Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ բազմաթիվ ապահով գոտիներ կան, որտեղից նրանք առավել արդյունավետ կերպով կարող են կատարել իրենց քննությունները», ասում են նրանք:

Զանազան քաղաքական կուսակցությունների լիդերներ եւս դեմ են արտահայտվել Էրզրումում ԵԱՀԽ-ի պատվիրակության ներկայությանը: Նրանք կարծում են, որ այն կազմված է լինելու գործակալներից, իսկ նրանք Էրզրումում ազատ աշխատելու են ունենալու: «Ուրեմն դարձյալ պատմական սխալ է գործում կառավարությունը ընդունելով, որ 600 դիտորդներ կարող են կայան հաստատել Էրզրումում», հայտարարել են ընդդիմախոսները:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հավաքվել է հանրաքվեի համար անհրաժեշտ մեկ միլիոն ստորագրություն

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄԱՐՔ ԽՈՒՄՊՐԵՍ: Մեծամասնության կուսակցությունը հավաքել է մեկ միլիոն ստորագրություն, ինչը թույլ է տալիս հանդես գալ Ռուսաստանում միութենական վերահաստատման հարցին նվիրված հանրաքվե անցկացնելու նախաձեռնությամբ: Այդ մասին մամլո ասուլիսում հայտարարեց կազմակերպության ղեկավար Վյաչեսլավ Գրեչնյովը: Նա երկրի վերածնմամբ շահագրգռված ոչ ծայրահեղական բոլոր գործունեակ ու հեղինակավոր հասարակական ուժերի համագործակցության կոչ արեց:

Ահաբեկչություն Դուշանբեի հեռուստատեսությունում

ԴՈՒՇԱՆԲԵ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՄԱՐՔ ԽՈՒՄՊՐԵՍ: Նոյեմբերի 2-ի երեկոյան, Տաջիկստանի ղեկավար Էմոմալի Ռահմոնովի հեռուստատեսային եթեր դուրս գալու պահին, հեռուստացույցների էկրաններից անսպասելիորեն պատկերն անհետացավ: Ինչպես հայտնի դարձավ ավելի ուշ, անհայտ մեկը կտրել էր հիմնական եւ պահեստային էլեկտրական կաբելները, այդպիսով հոսանքից զրկելով քաղաքային հեռուստատեսությանը: Հայտնի չէ, թե տվյալ ահաբեկչական քայլը կապվա՞ծ է արդյոք նոյեմբերի 6-ին նշանակված Տաջիկստանի նախագահական ընտրությունների հետ: Ռահմոնովը նախագահության թեկնածուներից մեկն է:

Ադրբեջանում ստեղծվեց լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցություն

ԲԱՔՈՒ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԽԱԲԱՐ ՍԵՐՎԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Այստեղ կայացավ Ադրբեջանի՝ լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության հիմնադիր խորհրդաժողով, որին մասնակցում էր 51 պատվիրակ: Ինչպես հայտնեցին Ադրբեջանի սոցիալ-դեմոկրատական երիտասարդության կազմակերպության լրատվական կենտրոնում, ԱԼԴԿ նախագահ է ընտրվել Լյուդմիլա Նիկոլաեւան՝ Ռուսաստանի լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցության նախագահ Վլադիմիր Ժիրինովսկու վստահյալ անձը, որին ԱԼԴԿ անդամները համարում են իրենց գաղափարական ուսուցիչն ու ոգեշնչողը: ԱԼԴԿ նախնական ծրագրով նախատեսվում է Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի համադաշնություն: ԱԼԴԿ անդամների մոտ 50 տոկոսը ադրբեջանցիներ են, լիբերալ-դեմոկրատների միջին տարիքը մոտ 30 է:

ՂԱԶԱԽՍՏԱՆ

Առեւանգված ատաման Չերեպանովը փախուստի է դիմել

ՄՈՍԿՎԱ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՌԻԱ-ՄԱՐՔ: Այստեղ կազակների միության շտաբում տեղի ունեցավ կազակների միության ատաման Ալեքսանդր Մարտինովի մամլո ասուլիսը Ուստ-Կամենոգորսկի կազակների ընկերությունների ատաման Ֆյոդոր Չերեպանովի առեւանգման առթիվ:

Հոկտեմբերի 25-ին առեւանգված 32-ամյա ատամանը հինգշաբթի առավոտյան, օգտվելով առեւանգիչների անուշադրությունից, փախուստի է դիմել եւ ներկայացել Ուստ-Կամենոգորսկի դատախազություն, հայտնեց Մարտինովը: Նա հիշեցրեց, որ առեւանգիչները պահանջել էին 900 հազար դոլար, իսկ ավելի ուշ համաձայնել էին դրա փոխարեն վերցնել ղազախական թենգե: Բացի դրանից, նրանք առաջ էին քաշել քաղաքական պահանջներ. կազակների հեռացում Ղազախստանի ՆԳՆ-ի եւ Պետանվտանգության բոլոր մարմիններից, ինչպես նաեւ վարչական մարմիններից, մյուս բոլոր կազակների արտաքսում Ղազախստանից:

Մարտինովը Չերեպանովի առեւանգումն անվանեց սադրանք, ընդգծելով, որ Ղազախստանի Պետանվտանգության եւ ներքին գործերի նախարարության մարմինները սերտորեն գործակցել են կազակների ընկերությունների ներկայացուցիչների հետ, ինչը վկայում է պաշտոնական Ղազախստանի բարի կամքի մասին:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Խրոնիկոն

Մարտի ամենաթեժ պահին [illegible] ցած թողեցինք ձեռքերը

Կա այսօրվա մի եզակի հրատարակություն «Սոցիալական հոգեբանություն»։ Զարմանալի գիտություն է։ Այդ արժեքավոր ձեռնարկության հեղինակը ճապոնական ծագումով ամերիկացի Տոմոտսու Շիբուտանին է։ Իմ համալսարանական ընկեր, բժշկական գիտությունների թեկնածու Բորիս Շուկինը մի քանի ամսով ինձ տրամադրեց գիրքը։ Ու ես ամեն օր, համառ ոգով ընթերցելով, որպես հնոտի դիմողատանս, ուսումնասիրում էի այդ խելացիս զարմանալի գիտությունը։ Երկար ընդմիջումներ էի կատարում, գիտակցելով առարկայի ինքնին հրաշքը։ Շիբուտանիի գաղափարախոսությունը օգտագործում էի վիրավորներից մեկի հերոսների կերպարները բացահայտելու նպատակով։ Եւ օրագրիս մեջ, որ կանոնավոր կերպով գրում եմ Ղարաբաղում, նույնպես պատահական չեմ հիշատակում դա։

Բանն այն է, որ մենք հազվադեպ ենք մտածում այն մասին, թե որքան սարսափելի է մարդու վերափոխումը, երբ նա մեն-մենակ է իրեն իր հետ, եւ երբ գտնվում է մարդկանց շրջապատում։ Մեկ բան է երկխոսության մեջ մտնելը։ Բայց ահա պարզվում է, բոլորը միասին արդեն այլ կերպ են վարվում։ Ասենք, որ արիության վիճակը, ոչ անհատական, ոչ սոցիալական, կարող է հանգեցնել հենց այդ սոցիալական հոգեբանության վատթարացման։ Հենց այդպես էլ եղավ Շուշիի Օլիմպոսին հասնելուց անմիջապես հետո։

Շուշիի ազատագրման հաջորդ օրն իսկ մենք այնքան զբաղված էինք զենք հավաքելով, արիությունն այն աստիճան էր ուռուցել մեր ոգին, որ կարծես մոռացել էինք ամենակարեւորը՝ պատերազմը չի վերջացել։ Եւ հենց մայիսի տասին ազերիները մեծ հաջողության հասան Գյուլաբլուի ուղղությամբ, հասնելով զառիկող այն սարին, որի վրա գտնվում էին Նախիջեւանիկ, Փրջամալ, Առանձնաձոր, Ասկերան, Դահրազ հին գյուղերը։ Ճիշտ է, շատով կարողացանք հետ մղել գրոհը, բայց զոհեր եղան, տղամարդկանց երկրամասի մեկնորդության ու պաշտպանության գերագույն կազմակերպիչ Սլավիկ Միրզոյանը։ Եւ արդեն հայտնվեցին Գետաշենից հետո առաջին փախստականները։ Իրականում իրավացի էր Յուլիկը. «Սա դեռ հաղթանակ չէ։ Սա դեռ Բեռլինը չէ, թեեւ անմարդիվը հանդիպում է դրան մայիսի 9-ը»։

Ների, վաշխական ծառայությունները տեղավորվել այնտեղ։ Շուշի, որն այդ օրերին դեռ վառվում էր։ Կարեւոր էր, կրկնում եմ, այդ խառնաշփոթությունը գրանցել որպես պատմական արդարություն։ Մինչ այդ, ի դեպ, ոչ առանց կենտրոնական հեռուստատեսության օգնության, «Ստեփանակերտի» կողքին միշտ դրվում էր «Խանքենդի» անունը։ Եւ ոչ ոքի մտքով չէր անցնում հարցնել, իսկ ինչո՞ւ Խանքենդի։ Այստեղ, այս վայրում սառն աղբյուր է եղել։ Շատ վարար եւ մաքուր է ծորել ջուրը։ Առաջին տները այստեղ հայերը շինել են այդ վարար աղբյուրի մոտ։ Այստեղից էլ վայրի անունը՝ Վարարակն։ Այդ վայրը, ընդհանրապես նման վայրերը, ղարաբաղցիները հաճախ անվանել են բազմաթիվ կան, խանական, բեկանական։ Եւ նկատի ունենալով, որ Հայկական բազմավորության անկումից հետո 1813 թվականին Ղարաբաղը գտնվում էր Իրանի կազմում, ապա շատ անուններ գրանցվել են պարսկական ձեւով։ Խանաբաղ, Խանենդաղ, Խանաշեն եւ այլն։ Թուրքերը, որպես օրենք, քարտեզները վերատպում են, նույնիսկ օսմանների քարտեզները, յուրովի։ Այդպես օրինակ, հայկական հին Վանք գյուղը (Գանձասարի եռանավոր տաճարի կողքին)

Ինչ էլ լինի, երբ նույնիսկ աշխարհը կործանվի...

Գետի հակադիր ափերը պահում են զենքը

Դա մեր խորհրդարանի ամենապատկառելի նստաշրջանն էր։ Գլխավոր հարցը Գերագույն խորհրդի նախագահի ընտրությունն էր։ Ով պետք է փոխարինի հանգուցյալ Արթուր Մկրտչյանին։

Համաձայնաբար, նստաշրջանի աշխատանքները ինչ-որ կերպ ձգձգվում էին։ Եւ ուզում եմ, որ երբեք հրապարակվի անկողմնակալ տպագրությունը։ Ինձ սկսկ մնում է ասել, որ նստաշրջանի շարք հուզումը, իսկ ավելի շատ խռովությունը սկսվել էր դեռեւս մինչ նիստը։ Մարդիկ բաժանվել էին երկու խմբի, նույն գետի երկու ափերի։ Մեկը Գերագույն խորհրդի նախագահի պաշտոնակատար Գեորգի Պետրոսյանի կողմն էր, մյուսը՝ Ռոբերտ Քոչարյանի։ Եղբայրների մեծ հորձանք։ Մեկը մյուսից կրտսեր։ Համակարծում էի, որ հարկ կլինի երկուսին ունենալ։ Նախապես գիտեի, ինչ եմ խոսելու, եւ ինչպիսի պատասխան են տալու դեպուտատներից յուրաքանչյուրն ու Երեւանից եկած բազմաթիվ հյուրերը։ Դահլիճները համոզված էին, որ ես կողմ եմ լինելու Գեորգի Պետրոսյանին։ Համա-

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Զրույց նահատակված եղբորս հետ

Օրն ավարտին է մոտենում։ Բալիկներս քնած են։ Գիրք եմ կարդում, սակայն ոչինչ չեմ հասկանում, կրկին քո պատկերն է ինձ հետապնդում... Մերթ կանգնում ես իմ դեմ քո մանկական անուշ ժպիտով, մերթ թախծոտ հայացքդ է հառում, մերթ գրկում ու գուրգուրում ես մանկիկիս, մերթ կատակում ես, մերթ տխրում ես...

Երբ ծնվեցիր, ես 12 տարեկան էի։ Օրորում էի քեզ, գրկում, սիրում էի։ Վճիտ աչքերով սիրունիկ մանկիկ էիր։ 1993 թ. նոյեմբերին դու՝ ժողտնտեսության ինստիտուտի ուսանողդ, քո կամքով մեկնեցիր Ղարաբաղ, մեր քաղցր հուշերով լի ծննդավայրը, մեր հարազատ գյուղը՝ խիտ անտառների մեջ հպարտորեն բազմած Դոմբոնը։ Գնացիր, որովհետեւ հարազատ հողը կանչում էր...

Ես գիտեի, իմ փոքրիկ, իմ սիրելի եղբայր, որ շատ երջանիկ էիր, երբ ուսանող դարձար, երբ ոտք դրեցիր նոր կյանքի շեմին։ Բայց դու թողեցիր ուսումդ։ Ես պահպանում եմ քո մի քանի դասախոսությունների տետրերը, քո ուսանողական տոմսը որպես սուրբ մասունք։ Ես գիտեի նաեւ, իմ սիրելի եղբայր, որ դու կռիվ ու արյուն չէիր սիրում, բայց եւ այնպես թողեցիր ուսումդ ու գնացիր ծառայելու Մարտակերտի հակաօդային պաշտպանության դիրքերում։ Բայց ավաղ, հայրենիքի զինվոր դառնալու երջանկությունից էլ քեզ բաժին չհասավ։ Դու դեռ նոր էիր սկսել ուսումնասիրել զինվորական ծառայության Ա-ն ու Բ-ն։ Դու ուրիշների նման չէիր հասցրել ճակատ առ ճակատ կռվել թշնամու դեմ, որեւէ սխրանք գործել։ Ախր շատ կարճ էր քո ծառայությունը՝ ընդամենը 1 ամիս եւ 13 օր...

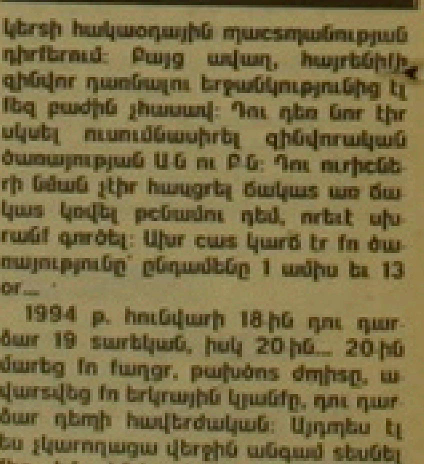

1994 թ. հունվարի 18-ին դու դարձար 19 տարեկան, իսկ 20-ին... 20-ին մարեց քո քաղցր, թախծոտ ժպիտը, ավարտվեց քո երկրային կյանքը, դու դարձար դեպի հավերժական։ Այդպես էլ ես չկարողացա վերջին անգամ տեսնել քեզ, իմ զինվոր եղբայր։ Իմ հուշերի մեջ դու մնացել ես գեղեցիկ, նրբակազմ, ծաղկուն մի պատանի՝ քեզ հատուկ մանկական անմեղ ժպիտով։ Այնպես եմ ուզում գրկել քեզ, կրծքիս սեղմել։ Ում մտքով կանցներ, որ ճակատագիրն այսքան դաժան անակնկալ էր պատրաստել քեզ համար եւ մեզ համար։ Ես հիմա ավելի շատ քեզ եմ ուզում, Արմեն, քո ժպիտը, քո ծիծաղը, քո ձայնը։ Կարոտը խեղդում է ինձ, ուզում եմ շուտ-շուտ այցի գալ շիրիմիդ, երբեմն արցունքներն էլ անզոր են փոքրիշատե թեթեւացնելու խռոված հոգիս, ինչ անեմ, ասա, սիրելի եղբայրս։ Ինչպես մխիթարեմ վշտից մի բուռ դարձած մայրիկին ու ծերացած հայրիկին։ Երբ գնում եմ նրանց մոտ, ժպտում են արցունքների միջից, կասկածում են, որ թեւաց ինձ էլ շատ ցավ չպատճառեն, սակայն տառապանքի դրոշմը ավելի խոսուն է։

Արմեն, սիրելիս, քո կորստով կյանքը միանգամից փոխվեց բոլորիս համար։ Բառերն անզոր են նկարագրելու մեր ապրած անհուն վիշտը, ահավոր ծանր վիշտ, որ մայրիկն ասում է՝ բուրի բալան էլ չտեսնի։ Իսկ հայրս, արցունքները կուլ տալով, ասել է՝ Արմենս թող վերջին զոհը լինի։ Դժբախտաբար, դու վերջինը չէիր։

Ես աղոթում եմ այժմ կորստյան ցավը ու ցանկանում եմ, որ այսուհետեւ էլ ինձ նման քույրեր ու մորս ու հորս նման վշտահար ծնողներ չլինեն։

Քո հարազատ հողում ննջիր հանգիստ, իմ անուշիկ եղբայր, ննջիր մինչեւ այն բաղձալի օրը, երբ ամենազոր տեր Աստվածը հաշտություն կտա բոլոր արդար նահատակներին։

ՄԱՐԻՆԵ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Էջեր ղարաբաղյան հրադարձությունների եւ խոհերի գրքից

Հարազատ հողի վերքերն անցնում են իմ սրտի միջով

ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

նել մի մարդու հետ, այլ բան՝ երբ կանգնած ես կոլեկտիվի առաջ։ Մի զգացում է համակում քեզ, երբ հանդես ես գալիս հետեւի շարքում, երբ դու նոր մարդ ես ամբոխի համար, բոլորովին այլ զգացում է, երբ արդեն ճանաչված անձնավորություն ես։ Եւ բոլորովին այլ զգացում է, երբ քո առաջ միլիոն մարդ է կանգնած։ Ես այս մասին արդեն մտել եմ այս գրքում։ Եւ այսօր, երբ ամբողջ հայ ժողովուրդը, ներառյալ՝ մերձավոր եւ հեռավոր արտասահմանի, հաղթանակի արբեցությամբ է համակված, սկսում է կորցնել իրականության զգացողությունը. ես զգում եմ, որ ավելի շատ նմանվում եմ լակոտաճի թռչի, քան կենդանի էակի։ Ինձ թվում է, թե համաժողովրդական, համազգային ազդեցությունը մի ինչ-որ ֆիզիկական ռեակցիա է (ճիշտն ասած, ֆիզիկական պրոցեսների օրենքների տեսանկյունից, որ կատարվում է մեզնից յուրաքանչյուրի օրգանիզմում, այդ համեմատությունը շատ էլ հեռու չէ իրականությունից)։ Եւ բավական է լակոտի թույլը ընկնի «արբեցության» լեղու փորձանքի մեջ, նա կփոխի գույնը։ Միաժամանակ լավ էի հասկանում, որ ես ինքս, ինչպես եւ ամբողջ ժողովուրդը, ոչ մի կերպ չեմ կարողանում ազատվել այդ թմբիրից։ Եւ արդեն ինձ տարբեր կերպ եմ պահում։ Մի վիճակ է, երբ մնում եմ ինքս ինձ հետ, մեկ այլ վիճակ, երբ հանդիպում եմ տղաներին դիրքերում, երրորդ վիճակը, երբ կանգնում եմ ամբոխի մոտ, մեծ լսարանի առջեւ։ Առաջին դեպքում դա Ալեքսանդր Բլոկի ասած, ղեկում եմ ինքս ինձ «Կրքի ամբողջ ուղին է սրտի պատառոտության առաջ»։ Երկրորդ դեպքում խրամատներում գտնվող տղաների մոտ, ջանում եմ լինել հավասարը հավասարի հետ, ընդունելով նրանց կատակները, խոսքն ու գույնը, «որոտորական պատմվածքները», նույնիսկ նրանց անձնապաշտամունքը, որպես արիության հատուկ դասեր։ Երրորդ դեպքում ջանում եմ հասնել այն բանին, որ լսարանից ոչ մեկը հանկարծ իր դատողությունների մեջ կորցնի որեւէ սուր շեշտադրում։ Իրականում այդպես է վարվում մեծ մասը [illegible] համաձայն են [illegible]

Շարունակված է նախորդ 21-ից

1992 թվականի մայիսի վերջին տասնօրյակը ամենադրամատիկականը եղավ անձամբ ինձ համար Ղարաբաղյան շարժման ամբողջ ընթացքում։ Ես հասցրի երկու անգամ լինել Մոսկվայում։ Հազիվ էի հասցնում հեռախոսով պատասխանել Սփյուռքի մեր բարեկամների բազմաթիվ հարցերին։ Բոլն Երեւանում մի գլուխ կարեւորվածներ էին, ինչպես յոթանասունականների աշնանը, երբ «Արարատը» դարձավ ԽՍՀՄ-ի չեմպիոնը եւ միութենական գավաթի նվաճողը։ Այնուհետեւ տպավորություն էր ստեղծվել, ասես ամենաթեժ հաղթարշավային արբեցություն էր տիրում։ Իսկ ես մտածում էի, որ ժողովուրդը [illegible] մարտի ամենաթեժ պահին ցած թողեց ձեռքերը։

Աշխարհն էլ խնդրի, Շուշին Ղարաբաղի մայրաքաղաքն է

Ստեփանակերտում կայացավ Լեռնային Ղարաբաղի Գերագույն խորհրդի նստաշրջանը։ Օրակարգի քննության ժամանակ առաջարկեցի մայրաքաղաքի հարցը։ Հրաշալի հասկանում էի, որ ժամանակը չէ նման հարցեր լուծելու, բայց հասկանում էի նաեւ, որ Շուշիի ազատագրության մեջ այդպիսի տող պետք է նշել։ Չէ՞ որ, միեւնույն է, կգա օրը, եւ Շուշին կդառնա Ղարաբաղի գահանիստ քաղաքը։ Եւ պատահական չէ, որ անմիջապես բոլոր հիմնարկ-

ները թուրքական քարտեզներում նշված է, որպես Վանքլու։ Բավական է նայել խորհրդային Միության օրով տպագրված բոլոր քարտեզներին՝ եւ համոզվել։ Փոքրիկ Վարարակն գյուղը, որն, այսպես ասած, բանավոր բանահյուսության մեջ անվանել են Խանքենդ, ադրբեջանական գյուղ, բարեկան քարտեզներում նշվել է որպես Խանքենդի։ Քսաներեք թվականին բոլշեւիկյան, ի պատիվ Բաքվի կոմունայի ղեկավար Ստեփան Շահումյանի, վերանվանվել է Ստեփանակերտ։

Ինչո՞ւ հանկարծ այդ ժամանակ ինքնավար մարզի մայրաքաղաքը դարձավ ոչ թե ավանդական Շուշին, այլ պստլիկ գյուղը, որտեղ մի երեք տասնյակ տուն էլ չկար։ Այն պատճառով, որ նախ՝ մինչ այդ թուրքերը Շուշին հրդեհեցին մոխրակույտի վերածելով, երկրորդն էլ՝ Ղարաբաղի կամ ինչ որ մնացել էր Ղարաբաղից, նորաթուխ մայրաքաղաքի կողքին հարկավոր էր հայկական քաղաքի ավերակների վրա կառուցել ադրբեջանական ամրոց։ Կոմկուսակ։

Իմ առաջարկությունը նստաշրջանում չանցավ։ Ես չանհանգստացա։ Գիտեի, որ ինքս եմ մեղավոր։ Հարկավոր էր նախապատրաստել տղաներին։ Հարցը շատ պարզ ու հստակ դրվեց, որը բոլորի համար էլ ընդհանրապես անսպասելի էր։ Կգա ժամանակը, եւ Շուշին անպայմանորեն կդառնա Ղարաբաղի մայրաքաղաքը։

նաբար, միմիայն ժողովն (Գեորգի Պետրոսյանը) գիտեր, որ ես կողմ չեմ քվեարկելու իրեն։ Նա պետք է հասկանար, որ ես չափից դուրս շատ եմ սիրում իրեն, որպեսզի թույլ տամ նրան նախագահ դառնալ։ Այդպես ասած, նոր սերնդի ուղղամիտ ու ազնիվ երիտասարդներից մեկն է նա։ Ես նրան տեսել եմ, ինչպես ասում են, գործի մեջ, երբ հանդիպում տեղի ունեցավ ԽՍՀՄ Գերագույն խորհրդի նախագահի եւ ԽՍՀՄ ներքին գործերի նախարարի հետ, Ռուսաստանի փոխնախագահի եւ Ռուսաստանի անվտանգության խորհրդի քարտուղարի հետ։ Նա խոսում էր շատ բարձր, հստակ, պատճառաբանված, երկաթյա տրամաբանությամբ, լիակատար պարտության մատնելով իր ընդդիմախոսին։ Նա աչքի էր ընկնում իր մտավորականությամբ ու համեստությամբ։ Բայց ահա զարմանալի բան, հենց որ դարձավ Գերագույն խորհրդի նախագահի պաշտոնակատար, ասես ինչ-որ մեկը փոխեց նրան։ Ընդհանրապես, խորապես համոզված եմ, մարդիկ կան, որ չպետք է անցնեն իշխանության գլուխ, դա նրանց համար հակացուցված է, ինչպես շաքարը՝ շաքարախտավորներին։

Գործը շատ ավելի հեշտ է Ռոբերտ Քոչարյանի հետ։ Սա ղեկավարի պատրաստ խառնվածքով առաջնորդ է։ Ես տեսել եմ նրա ազդեցությունը երիտասարդ տղաների վրա, որոնք մտնում էին ընդհատակի բանակի մեջ Պոլյանիչկոյի եւ Սաֆոնովի ժամանակ։ Շատ էի ուզում, որ նա հաղթեր ԽՍՀՄ ժողովրդական դեպուտատների ընտրության ժամանակ 1989 թվականի գարնանը եւ այդ նպատակով բազմաթիվ հանդիպումներ եմ ունեցել նրա հետ, հարցը քննարկելու համար։ Համոզված էի, որ ղարաբաղյան մեր պատգամավորությունը ավելի մեծ հաջողությունների կհասներ, եթե Ռոբիկը դառնար դեպուտատ։ Սակայն ինձ թվում է, որ Գերագույն խորհրդի նախագահի աթոռը Ռոբերտի տեղը չէ։ Ստեղծվող իրադարձության մեջ նրան ավելի հարմար է ոչ թե օրենսդիրի, այլ ես կասեի՝ առաջնորդի դերը։ Սակայն մենք այդպիսի պաշտոն չունենք։

Շարունակելի

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **միջազգային**

ԱՄՆ

Քլինթոնն արտերկրում ավելի հաջողակ է

Վերջերս ԱՄՆ նախագահ Բիլ Քլինթոնը դիվանագիտական լուրջ հաջողություններ է արձանագրում: Մի քանի շաբաթ է, ինչ նրան կարծես ամեն ինչ հաջողվում է: Տեղի ունեցան անարյուն ներխուժումը Հաիթի, Քուվեյթի սահմանից Սադդամ Հուսեյնի նահանջը, Հյուսիսային Կորեայի միջուկազերծման համաձայնագրի ստորագրումը, Ճապոնիայի հետ առևտրական վեճի կարգավորումը, իսկ մի քանի օր առաջ Քլինթոնի մերձավորարևելյան մեծ շրջագայությունը հորդանան-իսրայելական հաշտության համաձայնագրի ստորագրման առիթով: Քլինթոնի համար, որ երբեք առանձնապես չէր հրապուրվել միջազգային գործերով, այս հեղաշրջումն զգալի է: Դեռ երկու տարի առաջ Բիլ Քլինթոնը Ջորջ Բուշին հանդիմանում էր արտաքին գործերով չափից ավելի հրապուրվելու համար, փոխանակ ամերիկացիների առօրյա դժվարություններով զբաղվելու: Եվ քանի որ Բիլ Քլինթոնը սկզբնական շրջանում չէր ուզում գործից շեղվել արտաքին աշխարհի ճգնաժամերի պատճառով, նա ամիսներ շարունակ դիլետանտի պես էր ղեկավարում ԱՄՆ արտաքին քաղաքականությունը: Դրա աղետալի հետևանքները զգացվեցին Սոմալիում և Բոսնիայում: Եկավ մի պահ, երբ հարկավոր էր շրջադարձ կատարել: Իր աշխատակազմի նոր ղեկավար Լեոն Պանետտայի նախաձեռնությամբ ԱՄՆ նախագահն սկսեց փոխել իր ձևի ու գործունեության ուղղությունը: «Մեծ դժվարությամբ կարողացանք Քլինթոնին վստահեցնել դարձնել արտաքին աշխարհում», այսօր խոստովանում է նրա մերձավոր խորհրդականներից մեկը՝ դեմոկրատ Թոնի Կոելոն: Այս առումով իրաքյան և հաիթյան միջադեպերը մեծապես նպաստեցին գլխավոր հրամանատարի դերում նախագահի վարկի բարձրացմանը:

Ահա այս պայմաններում հոկտեմբերի 3-րդ տասնօրյակում տեղի ունեցավ Քլինթոնի մերձավորարևելյան ուղևորությունը: Սկզբում նախատեսված էր, որ նա պետք է մասնակցի Իսրայելի և Հորդանանի սահմանում հաշտության համաձայնագրի ստորագրման արարողությանը: Սակայն պետդեպարտամենտն առաջարկեց ընդլայնել այցի շրջանակները: Պետքարտուղար Ուորեն Քրիստոֆերը Քլինթոնին խորհուրդ տվեց այցելել Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ էլ Ասադին: Ուղևորության սիրիական փուլն անհրաժեշտ դարձավ Մերձավոր Արևելքում հաշտության բանակցությունների վերսկսման համար: Լավ փարվիկերոսին հետևելով, ԱՄՆ նախագահը ցանկացավ դիմել Իսրայելի կնեսեթին և Հորդանանի խորհրդարանին: Կահիրեում Բիլ Քլինթոնը հանդիպում ունեցավ Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության նախագահ Յասեր Արաֆաթի և Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքի հետ: Վերջապես ծրագրին ավելացվեցին այցը Քուվեյթում տեղաբաշխված ամերիկյան զորքեր և այցը Սաուդյան Արաբիայի Ջիդդա քաղաքի հետ: Այսպիսով, այդ ուղևորությունը դարձավ 20 տարվա ի վեր ամերիկացի նախագահների կատարած այցերից ամենաերկարը:

Այդ ամենը պատահական չէր ընտրվել: Քլինթոնի մերձավորարևելյան ուղևորությունն սկսվեց նոյեմբերի 8-ին ԱՄՆ-ում կայանալիք Կոնգրեսի ընտրություններից մոտ երկու շաբաթ առաջ, որոնք կարող են շատ դժվար լինել դեմոկրատների համար: Քլինթոնի մերձավորներից շատերը նրան խորհուրդ տվեցին հրաժարվել Միչիգանի և Այովայի նահանգներում նախատեսված հանրահավաքներից և զբաղվել միջազգային գործերով: Հաճախ է պատահում այնպես, որ նախագահները արտերկրում փորձում են արժանանալ այն ծափահարություններին, որոնք իրենց չեն ստանում սեփական երկրում: Բայց այդ կարգի մխիթարությունը հաճախ կարճ է տևում, հիշենք, օրինակ, Միացյալ Նահանգներում քաղաքական գործիչների դիվանագիտական հաջողությունները բնավ ազդեցություն չեն գործում ընտրողների վրա: Քլինթոնը հիշում է, որ Պարսից ծոցի պատերազմում ունեցած հաջողությունը չխանգարեց, որ Ջորջ Բուշը պարտություն կրի իր երկրում 18 ամիս ավելի ուշ: Այդուհանդերձ, Սպիտակ տան նոր ղեկավարն ուրախությամբ արձանագրում է, որ իր ազդեցությունը շատ ավելի մեծ է արտերկրում, քան ԱՄՆ-ում, և որ ավելի դյուրին է համոզել օտար երկրի կառավարության, քան ամերիկյան Կոնգրեսի որևէ անդամի:

Le Point, 29 հոկտեմբեր

ԲՈՆՆ

Գերմանիայից հանում են ոչ միայն հայերին

ԲՈՆՆ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Չեխիայի Հանրապետության և Գերմանիայի ներքին գործերի նախարարները նոյեմբերի 3-ին ստորագրեցին չորս համաձայնագրեր, այդ թվում Չեխիայի Հանրապետությունից անօրինական ճանապարհով Գերմանիա ներգաղթածներին Չեխիա վերադարձնելու միջոցառման վերաբերյալ: Համաձայնագրերը ստորագրվեցին Բոննում: Գերմանիայի ներքին գործերի նախարար Կանթերը հայտարարել է, թե Գերմանիային սահմանակից Չեխիան անօրինական ներգաղթի հիմնական ճանապարհ է դարձել Գերմանիա եկողների համար: Նա տեղեկացրել է, որ անցյալ տարի գրեթե 30 հազար օտարերկրացիներ են ձերբակալվել, իսկ մինչև այս տարվա սեպտեմբերը ապօրինաբար սահմանն անցնողների թիվը հասել է 10 հազարի:

Նույն օրը ստորագրված մեկ այլ համաձայնագրով Գերմանիան 60 մլն. մարկի օգնություն կհատկացնի Չեխիային՝ գերմանա-չեխական սահմանի անվտանգության ամրապնդման նպատակով: Մյուս երկու համաձայնագրերով նախատեսվում է արդիականացնել համատեղ սահմանային կետերը, ինչպես նաև երկու երկրների քաղաքացիների սահմանամերձ բնակավայրերն այցելելու ու զբոսաշրջության կանոնները:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Էդուար Բալադյուրը հայ է 1/16 մասով

ՓԱՐԻԶ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ֆրանսիական թերթերը շարունակում են հակասական նյութեր տպագրել՝ կապված երկրի վարչապետ Էդուար Բալադյուրի ծագման հետ, ինչը սկիզբ է առել 1993-ի գարնանից՝ վերջինիս այդ պաշտոնում նշանակվելուց ի վեր: Հայտնի է, որ նա չի սիրում այդ մասին խոսել և ամեն անգամ հերքում է իր հայկական ծագման մասին ամեն մի լուր: Դեռ ավելի վաղ, երբ նա նախարար էր, «Ֆիգարո» տպագրեց Թիեռի Դեժարդենի նյութն այն մասին, թե «Բալադյուրը ծագումով հայ է»: Նախարարությունն անմիջապես հերքում ուղարկեց պարբերականին: Հետագայում բազմաթիվ կենսագրականներ հրապարակվեցին: Քիչ Շազալը իր «Բալադյուր» գրքում խուսափեց խորացնել հարցը, և ի վերջո «Մոնդ»-ում լույս տեսան ճշտված տեղեկությունները: Ըստ այդ աղբյուրի, Բալադյուրի նախնիները 18-րդ դարում Նախիջևանից գաղթած հայեր են («Բալատուրյաններ»), որ հաստատվել են Իզմիրում, ընդունել կաթոլիկություն (այնտեղ ասում էին լատին), և երկար տարիներ ընտանիքային կապեր են հաստատել հույների, իտալացիների (նախընտրաբար վենետիկցիների) և հատկապես Ռոդոսի ֆրանսիացիների հետ, ինչն էլ իրավունք է տալիս «Քանար անշենե» թերթի թղթակցին ասելու, թե Բալադյուրը մեկ տասնվեցերորդ մասով է միայն հայ:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ռուսաստանը Եվրախորհուրդ կմտնի հաջորդ տարի

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանը կարող է Եվրոպական խորհրդի լիիրավ անդամ դառնալ արդեն հաջորդ տարի: Այս մասին երեկ Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարել է Եվրոպական խորհրդի խորհրդարանական ասամբլեայի քաղաքական հանձնաժողովի նախագահ Լեոնես Միլեզինը: Նա գլխավորում է այս միջազգային կազմակերպության պատվիրակության այցը Ռուսաստան, որը նպատակ ունի նախապատրաստել համապատասխան զեկույց՝ Ռուսաստանը Եվրոպական միության կազմի մեջ ընդունելու վերաբերյալ:

Սարաեւոն հրետակոծում են մահմեդականները

ՄՈՍԿՎԱ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ռուսաստանը կոչ է արել ՄԱԿ-ի ԱԽ-ին ամենայն պատասխանատվությամբ վերաբերվել Բոսնիայում ՄԱԿ-ի զորքերի հրամանատար գեներալ Ռոուզի այն հայտարարությանը, որ Սարաեւոյի հրետակոծումն իրականացնում են ոչ թե սերբերը, այլ բացառապես բոսնիացի մահմեդականները: Ըստ ՄԱԿ-ում Ռուսաստանի մշտական ներկայացուցիչ Սերգեյ Լավրովի, մամուլում վերջին հակասերբական աղմուկ է բարձրացվել սա այն, թե իբր նրանք խեղդամահ են անում Սարաեւոն:

ԲԱԼԿԱՆՆԵՐ

Իրավիճակը Հունաստանի ոսկու շուկայում

ԱԹԵՆՔ, 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԲԻԶՆԵՍ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պիրեյի բանկի ոսկու շուկա դուրս գալուց և այնտեղ գործունեության ընդլայնելուց հետո կրճատվել են ոսկու մաքսանենգության և անօրինական առևտրի ծավալները: Ինչպես հաղորդեց «Կաթիմերինի» թերթը, բանկի աշխատանքն սկսվելուց հետո շուկայում կրկնակի ավելացել է ոսկու այն քանակությունը, որով 1993 թ. օրինական հիման վրա իրականացվում էին առ ու վաճառքի գործարքները: 1994 թ. նախատեսվում է այդ քանակությունը 1992 թ. համեմատությամբ ավելացնել երեք անգամ:

1992 թ. օրինական հիման վրա գործառնությունների ենթակա ոսկու քանակությունը կազմում էր մոտավորապես երկու տոննա: 1993 թ. Պիրեյի բանկը շուկա դուրս եկավ որպես ոսկի ներմուծող, ոսկերչական արհեստանոցների միջոցների հաշվին գնելով ևս երկու տոննա: Դրա շնորհիվ անցյալ տարի օրինական հիմունքներով ոսկու շրջանառությունը կազմեց չորս տոննա: Ինչպես ենթադրում են, այս տարի բանկն ոսկերչական արհեստանոցների համար կգնի մոտ երեք տոննա, և, բացի դրանից, շուկան ևս երեք տոննա կստանա ոսկու արտահանողներից, ինչը շրջանառությունը կհասցնի վեց տոննայի: Հետևաբար, օրինական ուղիներով ոսկու հարաճուն ստացման շնորհիվ ընդամենը երկու տարում հաջողվեց զգալիորեն կրճատել այդ թանկարժեք մետաղի անօրինական առևտուրը, որ գնահատվում է տարեկան մոտ 10 տոննա: Տվյալ փաստը վկայում է, որ շուկայի ազատականացումը հանգեցնում է առևտրի կանոնավորման ու առողջացման, որի շնորհիվ աճում են նաև պետության հարկային մուտքերը, ընդգծում է թերթը: Պիրեյի բանկը Հունաստանում առայժմ միակ բանկն է, որն իր միջազգային կապերն օգտագործելով նման գործառնություններ է իրականացնում թանկարժեք մետաղների շուկայում, ընդսմին վարկավորելով ոսկերչական արհեստանոցները:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Լեհաստան. Գեներալ Յարուզելսկու ստվերը

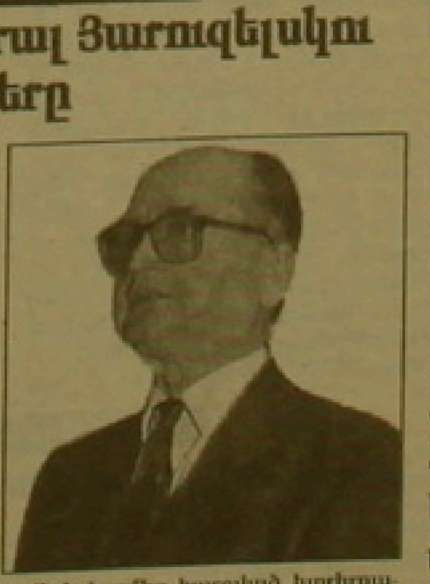

Ինչպես արդեն հաղորդվել է, Լեհաստանի նախկին ղեկավար գեներալ Վոյցեխ Յարուզելսկին վերջերս վիրավորվեց բռնցքի հարվածից, այն պահին, երբ նոր հրատարակված իր գրքի վրա ստորագրում էր Վրոցլավի գրախանութներից մեկում: Ներկայումս 71-ամյա գեներալ Յարուզելսկին գտնվում է հիվանդանոցում, որտեղ շարունակվում է նրա բուժումը: Ինչպես հաղորդում է «Լը Պուեն» հանդեսը, նրա առողջական վիճակը մտահոգիչ է: Բժիշկները անհրաժեշտ են համարում երկարատև բուժումը և վստահ չեն, թե Յարուզելսկին լիովին կվերականգնի կորցրած տեսողությունը: Քարով իրեն հարվածողին Վոյցեխ Յարուզելսկին ներել է: Հանցագործը ձերբակալված է. նա, ըստ երևույթին, հոգեկան խանգարում ունի: Ճակատագրի այդ հարվածն այդուհանդերձ չի ընդհատել գեներալի քաղաքական գործունեությունը, քանի որ պաշտոնապես նա այլևս քաղաքական գործիչ չէ: Յարուզելսկին ժամանակն անցկացնում է՝ գրելով իր ապրած դարաշրջանի պատմությունը:

Երբեմնի մարշալական ընկերները շարունակում են իրենց աջակցությունը հայտնել Լեհաստանի նախկին նախագահին, որի հայացքը մեծապես թաքնված է սև ակնոցի հետևում: Յարուզելսկին ներկայումս իշխանության գլուխ գտնվող ձախ ուժերի կողմից հարգված խորհրդատուներից մեկն է: Շատերին հետաքրքրում է այն հարցը, թե նա ինչպիսի դեր կխաղա Լեհաստանում եկող տարի կայանալիք նախագահական ընտրություններում: Լեհաստանի բնակիչների աչքից չվրիպեց այն փաստը, որ նախագահ Լեխ Վալենսան առողջության մաղթանքներ չհղեց գեներալ Յարուզելսկուն, մինչդեռ կարդինալ Գլեմփը չմոռացավ դա անել: Բայց գեներալը կարող է մխիթարվել հանրային կարծիքի հարցման այն արդյունքներով, որոնց համաձայն Լեհաստանի բնակչության 52 տոկոսը գտնում է, որ ինքը եղել է ավելի լավ քաղաքական գործիչ, քան պետության ներկայիս ղեկավարը:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Տերևաթափ է բոլոր եղանակներին

Ամերիկյան «Նյուսուիք» շաբաթաթերթն իր վերջին համարում նշում է, որ Եվրոպայում անտառների մոտավորապես մեկ քառորդը ծանրորեն վնասված է օդի աղտոտման հետևանքով: Թերթը հետևյալ հաջորդականությամբ է ներկայացնում անտառների վնասվածության վիճակն ըստ երկրների. Չեխիա՝ 53 տոկոս, Մոլդովա՝ 50,8, Լեհաստան՝ 50, Սլովակիա՝ 37,6, Լատվիա՝ 35, Դանիա՝ 33,4, Բելառուս՝ 29,3, Լիտվա՝ 27,4, Հոլանդիա՝ 25, Նորվեգիա՝ 24,9, Գերմանիա՝ 24,2:

Ամերիկացի աստղագետները հայտնաբերեցին նոր գալակտիկա

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 3 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Տիեզերական լուսանկարներով երկրագնդից ոչ այնքան հեռու գտնվող նոր գալակտիկա հայտնաբերեցին ամերիկացի աստղագետները Կալիֆոռնիայի համալսարանի ուղղությամբ: Նորահայտ «աստղային կղզին» գտնվում է մեզնից մոտ 10 միլիոն լուսատարի հեռավորության վրա: Գալակտիկան ձևով՝ սովորական կառուցվածք ունի. գալարաձև ոլորված աստղային երկու «թևեր», իսկ զանգվածը մոտավորապես նույնն է մեր Կաթնածիր գալակտիկայի զանգվածին, հաղորդում է «Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալությունը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Անուշի» պրեմիերան

Ռոմանտիկ իրավունք

Եւ այսպես, տեղի ունեցավ «Անուշ» օպերայի երկար սպասված պրեմիերան: Առաջին անգամ Գյումրիում ներկայացվելով 1912 թվականին, այն անմիջապես դարձավ ժողովրդի սիրելին: Անուշի եւ Սարոյի դերերգերը, այդ օպերայի անձնական խոհերգային հատվածները մարդիկ երգում էին դեռ այն բանից շատ առաջ, երբ օպերան բեմադրվեց 1935 թ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի թատրոնում: Այդ ժամանակվանից «Անուշ» օպերան բեմից չի իջնում: Դրան միշտ հատկացված է կենտրոնական տեղերից մեկը:

Բայց արվեստում ոչինչ այդքան արագ չի հնանում, որքան թատերական բեմադրությունը: Թատրոնը դժվարորեն դիմանում է ստրիկական ընթերցումներ, նա չի հանդուրժում անօրինականություն, շտամպներ, դրա դերը մարդու եւ կյանքի միջեւ հոգեբանական անորոշագույն լինելն է, ուստի միշտ, բոլոր ժամանակներում, թատրոնը նույնքան կենսական է եղել, որքան հացը:

Նույնիսկ թատրոնի խաղացանկում երկար տարիներ մնացող ամենահաջող բեմադրությունները անխուսափելիորեն փոփոխվում են ժամանակի ոճի համեմատ: Այո, թատրոնը ոչ թե կյանքի հայելին է, այլ բուն կյանքը, որը հանդիսատեսին ներկայացնում է սեփական աշխարհ: Երաժշտական թատրոնը՝ նույնպես, գուցե եւ ավելի շատ:

Հենց այս նկատառումներով էր ղեկավարվում Տիգրան Լեւոնյանը, երբ սկսեց թատրոնի արգասավոր ու բարեմաստ վերափոխումը, նրա իր որոնումը, որը պետք է անցներ թատրոնի կյանքի բոլոր կողմերին, սկսած, ինչպես ասում են, հանդերձարանից: Եւ սա արվում է այս տիպի ծանր ժամանակներում:

Նոր թատրոնի գաղափարները բավական վառ ու համոզիչ կերպով արտահայտվեցին մի շարք բեմադրություններում: Դրանք են Տիգրան Չուխաջյանի «Արշակ Բ», «Լեբլեբիջի» օպերաները եւ Դոնիցեթթիի «Պոլիեկտոսը»: Մենք տեսանք օպերայի նոր բեմ, որը տարբերվում է նախորդից, որտեղ թատերական ժանրերի՝ օպերայի, բալետի եւ թատրոնի համադրությունը հասնում էր առանձնահատուկ շիկացման: Բեմի վրա իշխում էր երաժշտությունը, դառնալով հերոսների շարժիչ ուժը, ծնելով շարժումներ, թելադրելով գունային լուծումներ, զգեստներ, բեմահարդարանք: Օպերային բեմը ոչ թե ընդօրինակում էր երաժշտական դրամատիկական թատրոնը, այլ երաժշտությունը մարմնավորում էր գործողության մեջ:

Ներկայումս ամբողջ աշխարհը համակված է օպերային «պայթյունով»: Երաժշտական բեմի ռեժիսորները պայքարում են հենց այդ խնդրի՝ երաժշտական ու դրամատիկ գործողության ներդաշնակության համար: Յուրաքանչյուր բեմադրիչ դա լուծում է յուրովի: Եւ, այնուամենայնիվ, այդ որոնումներում գոյություն ունեն ընդհանուր գծեր: Ծանոթ լինելով օպերային բեմի ականավոր ռեժիսորների՝ Վիտտորիո Ռոսսիի, Ֆրանկո Զեֆիրելլիի, Պոկրովսկու որոշ աշխատանքների, կարելի է ասել, որ մեր բեմի վրա եւս կատարվում է լուրջ ու տաղանդավոր աշխատանք, որը էական լուման կմուծի արդի օպերային ու բալետային թատրոնի պատմության մեջ:

Այսպիսով, «Անուշ» — Յուրաքանչյուր հայ բեմադրիչի համար այդ օպերան հայտնություն է: Մենք հիշում ենք, թե «Անուշի» բեմադրության վրա ինչ տիպի կրքոտությամբ էր աշխատում Վարդան Աճեմյանը: Նրա բեմադրությունը դիմացավ 22 տարի: Եւ այդ տեւականությունն ստեղծեց թե կատարման եւ թե ընկալման իր իներցիան:

Մենք վարժվել ենք այն բանին, որ Անուշը եւ Սարոն կենտրոնական կերպարներ են, որոնք դառնում են հին «նախահեղափոխական գյուղի» ադաթի դաժան օրենքների զոհերը: Թումանյանի պոեմի [illegible] մեկնաբանումը պարզունակ է դարձրել դրա նկարագիրը: Կորել են դրա ներքին բնույթը, գաղտնիքն ու բերասացությունը, դրա ռոմանտիկ կերպարանքը: Անուշի եւ Սարոյի իրատեսական կերպարները այդ հերոսներին ասես մոտեցնում էին մեզ, նրանց դարձնում ցայտուն եւ ճշմարտացի, սակայն կտրում էին այն հողից, որի վրա իրենք աճել էին ինչպես լեռնային էդելվեյսներ:

Տիգրան Լեւոնյանը Թումանյանի պոեմում եւ Տիգրանյանի երաժշտության մեջ ինչ-որ այլ բան է լսել: Նրան որոնման ճանապարհով տարավ ոչ թե հետամնաց կենցաղի ճնշողությունն ու հերոսների ողբը, այլ ընդհակառակը, կյանքի ներդաշնակ կատարելության հմայքը, որը թեեւ թաքնված է ինչ-որ տեղ Դսեղի լեռներում, կանոնակարգված եւ կայուն է, բայց որի մեջ մութ խորքերից ներխուժում է ճակատագրական դեպքը:

Այսօր օպերան Տիգրան Լեւոնյանի առջեւ (ի դեպ, տասնեկան տարիներից այն կապված է եղել նրա ստեղծագործական ուղու հետ) բացել է իր ծածուկ հարստությունները: Պարզվում է, այստեղ հերոսը ժողովուրդն է, նրա ուժն ու սրախոսությունը, բանաստեղծական ֆանտազիան, նրա ուրախ բարքերը եւ սերը հին ավանդույթների հանդեպ: Եւ Մոսիի հրացանը ոչ թե իր, այլ պատահարի հրացանն է, տարօրինակ, անբացատրելի, առեղծվածային պատահար, որի առջեւ անզոր են կյանքի ուժերը: Փիլիսոփայական դատողությունների այդ ծածուկ եւ միեւնույն ժամանակ հույժ արդիական ոճը տոգորում է օպերային բեմադրությունը: Ուստի կյանքի այդ անկանխատեսելիության եւ հակասականության հետ ասես մրցության մեջ են մտնում ժողովրդի ուժը եւ անպարտելի խառնվածքը, այդ կյանքը վերարտադրող ավանդույթները:

Ուստի այդքան շեն ու հանդիսավոր է ներկայացված հարսանեկան ծիսակատարությունը, այդպես հուժկու եւ լիաձայն է հնչում երգչախմբի ձայնը, այդքան խրոխտ են տղամարդկանց պարերը, որոնցում հաղթանակ կա եւ արիություն, որոնք կոչված են պատնեշելու գալիք դժբախտությունները, ապագա հարսնացուներին զերծ պահելու ճակատագրի պատահական կրակոցներից:

Այդ պատճառով է, որ առանց օպերայի ընթացքը, դրա ողբերգական սյուժեն խախտելու, Տիգրանյանի ստեղծագործությունը լավատեսական հնչեղություն է ստանում: Ժողովուրդն այդ լեգենդը պահպանում է ոչ թե հերոսներին ողբալու, այլ ապագան պաշտպանելու համար, կարծես ասում է բեմը: Իսկ, էլ ինչի՞ համար է հիշողությունը:

Օպերան միշտ կոլեկտիվ աշխատանք է, որի վրա վեր են խոյանում բեմադրիչի միտքը եւ նկարչի վարպետությունը: Եւ աշխատանքի լավագույն ոճը լիակատար համախմբվածությունն է: Հենց այդպես են աշխատել Տիգրան Լեւոնյանը եւ դիրիժոր Նվարդ Անդրեասյանը, որին վիճակվեց իր ծննդավայրում՝ [illegible] այս պատասխանատու պահին կանգնել օպերային դիրիժորի վահանակի մոտ: Պարուսույց Վիլեն Գալստյանին հաջողվել է պարերով արտահայտել տրամադրությունների տարբեր երանգները, բեմական գործողության ներքին լարվածությունը, այն հասցնել զնծության հնչերանգի, կերտել պարերի ծեփածո ձեւերը եւ հենց պարողների նկարագրերը:

Մեր թատրոնում երգչախմբի երգեցողությունը վերջապես հնչեց լիաձայն ու կուռ կերպով. խմբավար Կարեն Սարգսյանի մեծ աշխատանքն արժանի է ամենայն դրվատանքի:

Տաղանդավոր նկարիչներ Եվգենի Սաֆրոնովը եւ Մերի Սարգսյանն ստեղծել են տպավորիչ զգեստներ եւ բեմահարդարանք: Բեմի վրա հայկական հին եկեղեցի է, որի շուրջը տեղի է ունենում գործողությունը: Դրա մանրամաս ֆաերը արեւի տակ փայլփլում են ծիածանի բոլոր գույներով, երկնագույնից անցնելով կանաչի, գորշի եւ դարչնագույնի: Գույների խաղն անդրադառնում է զգեստների գույների վրա: Գույնի այդ պարտիտուրան հիանալի է, ինչը չի կարելի ասել համամասնությունների մասին: Դրանք այնքան խախտված են: Եկեղեցին չափից ավելի ծանրալուռ է թվում: Սակայն մակարդակների օգտագործման բարեհաջող գաղափարը բեմին հաղորդում է դինամիզմ, շարժում, ընդլայնում է տարածքը, հիշեցնում Սարյանի դեկորատիվ պաննոները:

Զգեստների մեջ պետք է ազգագրական ճշգրտություն փնտրել: Նկարիչների երեւակայությունն ազատորեն փնտրում է գույների ու ձեւերի ինչ-որ համադրություն, դարձյալ փոխկապակցելով դրանք երաժշտության եւ բեմադրիչի մտահղացման հետ:

Այո, զգեստներն անսովոր կերպով շեն են: Դա մեզ ասում է այն մասին, որ այստեղ՝ լեռներում ապրել են գեղեցիկ, ունեւոր մարդիկ, որոնք գնահատել են հագուստը, կարողացել են աշխատել եւ ուրախանալ կյանքով: Բայց կյանքը բազմադեմ է: Եւ այդ գեղեցիկ ու վառ միջավայրում, սակայն, միշտ առկա են մութ կողմեր. «Վու՜շ, վու՜շ, Անուշ...»,- երգում է երգչախումբը եւ ասես այդ շշնջյունից հառնում է բեմադրիչի մտահղացած գյուղական ծեր ողբասաց կնոջ կերպարանքը: Նրանից խուսափում են, բայց նաեւ ողորմություն տալիս, նրան կասկածանքով են վերաբերվում, բայց լսում են, նրան վռնդում են, բայց նաեւ ունկնդրում նրա խորհուրդները: Տիգրան Լեւոնյանին հաջողվել է ստեղծել գործողության լարված ընթացք, որն անընդհատ առաջանում է, ասես դուրս գալով վերահսկողությունից եւ սրընթաց նետվելով դեպի գահավեժը: Ուստի առաջին գործողությունը փոքր-ինչ ձգձգված է թվում: Բայց գուցե այն հենց այդպիսին պետք է լինի ռեժիսորական մտահղացման ռիթմիկ մտորումում:

Բայց որքան էլ բուն մտահղացման առաջին պլան մղվեն զանգվածային տեսարանները, այնուամենայնիվ պետք է խոստովանենք, որ ստեղծագործության էությունը Անուշի, Սարոյի եւ Մոսիի ողբերգության մեջ է: Նրանց ձայներն իշխում են բեմի վրա: Ունկնդիրն ասես որսում է այդ հոգեհարազատ մեղեդիները եւ պահանջում դրանց անթերի կատարում:

Դրանք անչափ դժվար վոկալ դերերգեր են: Եւ կարելի է փայլուն հաջողության առթիվ շնորհավորել Անուշի դերակատարներ Անահիտ Մխիթարյանին ու Լիանա Մարյանին եւ Մոսիի դերակատար Վաղարշակ Օհանյանին:

Ցավալի է, բայց Սարոյի կերպարը չի կերտված: Անուշի սիրուն արժանի Սարոյի կերպարը — Բայց Սարոն արդյո՞ք նրա կրքոտ խառնվածքի սավերը, սիրելու պատրաստ աղջկա ռոմանտիկ երեւակայության արգասիքը չէ — Բայց, մյուս կողմից, ունկնդիրը ճանաչել է Սարոյի հիանալի դերակատարներին եւ ակնկալում է, որ այդ ավանդույթը կշարունակվի:

Դատելով այն բանից, որ պրեմիերաներին զուգընթաց ներկայացումն ավելի ու ավելի ամբողջական, զորեղ է դառնում, համոզված եմ, որ գտնվել է հենց այն բանալին, որը համապատասխանում է այդ ազգային մասունքի իմաստավորման այսօրվա ներքին պահանջներին: Այո, ներկայացումն ուղղված է ոչ թե անցյալին, այլ ապագային, այն ոչ թե անիծում է պատմությունը, այլ ծիսականորեն վեհացնում է այն:

Ռոմանտիկ իրավունքը նվաճվում է ժամանակին անսալու կարողությամբ: Տիգրան Լեւոնյանն ունի այդ կարողությունը:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՌՈՒԽԿՅԱՆ.

ԽՍՀՄ

Մարտիրոս Սարյանի ոստիկան երկրպագուն

Քսան տարի առաջ ԽՍՀՄ ներքգործնախարարն ինքն իրեն Մարտիրոս Սարյանի ժառանգը հռչակեց: Եվ մինչեւ այժմ Երեւանում նկարչի թանգարանը երազում է ժառանգորդի «կտակը չեղյալ հայտարարելու» մասին:

Յոթանասունականների կեսերին,

սեպտեմբերյան մի տաք օր խորհրդային ոստիկանության ղեկավար Նիկոլայ Շչելոկովը տեսչական մի ճամփորդություն կատարեց Հայաստան: Այստեղ, բնական է, ամենայն հետեւողականությամբ նախապատրաստվում էին նրա հետ բարձր մակարդակի հանդիպմանը: Գործողության մեջ դրվեցին արեւելյան փառավոր հյուրընկալության բոլոր հնարավորությունները: Նախարարին ցույց տվեցին հնագույն մայրաքաղաքի բոլոր տեսարժան վայրերը: Եվ իհարկե, չշրջանցվեց նաեւ մեծ Մարտիրոս Սարյանի արվեստը: Գեներալն արվեստի սիրահար դուրս եկավ: Նկարները նրա դուրն եկան, սակայն ամենից շատ հավանեց մի բնանկար, որը դիտելիս անընդհատ հիացած հոգոց էր հանում՝ ա՜յ քեզ բան:

...Ավանդական նվերը՝ բյուրեղապակե շշով կոնյակը, համարվում էր հիմնական նվերը լրացնող պարագա: Սակայն ինչպիսի՞ն պետք է լիներ հիմնական նվերը: Ցանկություն կար նվիրել ոչ միայն արժեքավոր, այլեւ յուրօրինակ մի բան: Սարյանի նկարները դիտելիս հայկական նախարարի գլխում մի միտք փայլատակեց: Սարյանի բնանկարը, ահա ամենալավ նվերը: Բնանկարը գնվեց Հայաստանի ՆԳ նախարարության կողմից 5 հազար ռուբլով եւ ընծայագրով հանձնվեց նախարար Շչելոկովին: Ինչ-որ ժամանակ նկարը զարդարում էր նրա աշխատասենյակը, սակայն հանկարծ անտեր մնաց: Արեւմուտքի ամենահաս լրագրողները «հոտն առան» ու աղմուկ բարձրացրին: Ազգային սեփականություն համարվող գործերը կուսակցական բոսերի անձնական սեփականությունն են դառնում: Արձագանքն այնքան զորեղ էր, որ անհանգստացավ նույնիսկ ամենազոր Միխայիլ Սուսլովը, որն էլ հարցը մտցրեց Քաղբյուրոյի մոտակա նիստի քննարկմանը: Այնտեղ նա կարգադրեց մեկ գեներալից պահանջել նկարն անմիջապես հետ վերադարձնել: Խորապես վիրավորված լինելով արվեստի նկատմամբ իր բարձր սիրո հանդեպ նման գնահատականից, Շչելոկովն այնուամենայնիվ վերադարձրեց նկարը, սակայն ոչ թե Հայաստանին, այլ ... ԽՍՀՄ ՆԳՆ թանգարանին:

Ականատեսներից ոմանք պնդում են, որ բնանկարը մինչեւ օրս այնտեղ է գտնվում՝ հատուկ պետության գաղափարական նախկին ղեկավարի խիստ ցուցումին: Այն կախված է հանցագործներից բռնագրավված դանակների, հրացանների, ատրճանակների կողքին: Այս պատմության գրեթե բոլոր մասնակիցներն արդեն կենդանի չեն: Եվ գուցե կարիք չլիներ այդ մասին հիշելու, եթե չլիներ վերջերս տեղի ունեցած մի խոսակցությունը Սարյանի թանգարանի այն ժամանակվա տնօրեն (այժմ Հայաստանի ազգային պատկերասրահի տնօրեն) Շահեն Խաչատրյանի հետ: Նա այդ իրադարձությունների վկան, պատմեց նկարի պատմությունը եւ ավելացրեց. «Հավատում եմ, որ վաղ թե ուշ բնանկարը կվերադառնա իր նախկին տեղը: Այն ազատ է, եւ սպասում է նկարին»:

«Կոմսոմոլսկայա պրավդա», հոկտեմբեր

Հ.Գ. Նկարը գեներալին նվիրել է ի պաշտոնե, եւ Քաղբյուրոյի անդամ Սուսլովն ու Քաղբյուրոյի նիստն ստիպել են նկարը հետ վերադարձնել, բայց հոդվածում չի նշված, թե, ըստ այդ որոշման, ինչ է նշանակում հետ վերադարձնել. այն ժամանակ ազգային սեփականություն հասկացությունն ստորադասվում էր համաժողովրդական սեփականություն հասկացությանը: Այն, որ որեւէ մեծագույն վարպետի բնանկարը ներկայացվում է, մեղմ ասած՝ սառը զենքի կողքին կամ դառնում է դաստիարակչական սիրահարումների առարկա, անհանդուրժելի է: Բայց չէ՞ որ նվիրվելուց առաջ նկարը գնվել է հայկական ՆԳ նախարարության կողմից եւ գնվել է թանգարանի տնօրենի համաձայնությամբ (թեկուզ՝ անհամաձայնությամբ, որի մասին կամ հեղինակը, կամ Շահեն Խաչատրյանը հոդվածում լռում են): Այս ամենից հետո բավական հիմնավոր փաստաթուղթ է պետք, ապացուցելու համար, որ նվերը կամ գնած իրը վերադարձնելի են: Ասված մի առանց, որ նման ձեւով Հայաստանի թանգարաններից նկարներ հետ վերադարձվեն: Բայց այ, կա ավելի կնճռոտ խնդիր՝ կապված ոչ միայն Սարյանի, այլեւ Այվազովսկու եւ այլ հայ գեղանկարիչների ժառանգության հետ, որոնք ոչ նվիրվել են, ոչ էլ գնվել Ռուսաստանի կողմից, այլ պարզապես ԽՍՀՄ արտասահմանում գործող մշակույթի եւ գիտության կենտրոնների լուծարումից հետո (որի հավասար ժառանգորդն է նաեւ Հայաստանը) մնացել են Ռուսաստանին, եւ վերջիններս օտարերկրյա հյուրատուների կողմից աճուրդի են հանվում ու վաճառվում: Լավ փաստաբանի կարիքն, անշուշտ, մեծ է... Ռ.Խ.

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ-125

Այսօր Երեւանի Աբովյան զբոսայգում հուշ-հանդես

Երեւանի քաղխորհրդի լրատվական կենտրոնից հայտնեցին, որ մշակույթի վարչությունը եւ «Զանգեզուր» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը այսօր Խաչատուր Աբովյանի անվան մանկական զբոսայգում կազմակերպում են բարեգործական հուշ-հանդես՝ նվիրված Հ. Թումանյանի ծննդյան 125-ամյակին: Միջոցառումների պաշտոնական բացումը տեղի կունենա ժամը 12-ին, իսկ մինչ այդ, ժամը 10-ին, հրավիրվում են բոլոր ձկնորսները մասնակցելու «Երեւանի լավագույն ձկնորսի կոչման» մրցույթին, որը տեղի կունենա ժամը 11-ին Երեւան ՀԷԿ-ից 100 մ դեպի Կիեւյան կամուրջ ընկած հատվածում: Մանկական երկաթուղին կաշխատի ամբողջ օրը: Թումանյանական թեմաներով կգործի նշանավոր խաղալիքագործների բացօթյա ցուցահանդեսը: Ելույթ կունենա պարի ազգային համույթը, «Արձագանք» վոկալ-գործիքային համույթը, ՆԳՆ փողային նվագախումբը, «Նոր» թատրոնը, «Մալաքիա» պարային համույթը, «Ագուլիս» տիկնիկային համույթը, Ջիվան Գասպարյանի դուդուկահարների խումբը, «Երեւան» փողային նվագախումբը եւ այլ կոլեկտիվներ: Կգործի ժողովրդական արվեստի իրերի ցուցահանդես-վաճառք: Երեկոյան կլինի խարույկ: Միջոցառումները կավարտվեն տոնական հրավառությամբ:

ՅՈՒՐԻ ՍԱՀԱԿՅԱՆ.

digitised by A.R.A.R.@

ՇԱԽՄԱՏ

Օլիմպիադա-96-ը դառնում է ավելի իրական

ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտական խորհուրդը հավանություն տվեց շախմատի համաշխարհային օլիմպիադան Երևանում անցկացնելու առաջարկին

Երեկ Փարիզից Երևան վերադարձավ Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի պատվավոր նախագահ, 1996 թ. շախմատի համաշխարհային օլիմպիադայի նախապատրաստական հանձնաժողովի նախագահ Վազգեն Հովհաննիսյանը։ Շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի ղեկավարության հետ Ֆրանսիայի Ազդ քաղաքում մասնակցում էր ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտական խորհրդի նիստին, որի քննարկմանն էր դրված նաև Օլիմպիադա-96-ի մրցավայրի հարցը։ Միանգամից հայտնենք արդյունքը. պրեզիդենտական խորհուրդը, լսելով ու քննարկելով Հայաստանի ներկայացուցչի հաղորդումը և ՖԻԴԵ-ի ղեկավարների նկատառումները, հավանություն տվեց 1996 թ. շախմատի համաշխարհային օլիմպիադան մեր երկրի մայրաքաղաք Երևանում անցկացնելու առաջարկին։ Մեր խնդրանքով Վազգեն Հովհաննիսյանը ներկայացնում է մանրամասներ։

«Նախ հիշեցնեմ. Օլիմպիադա-96-ը անցկացնելու հայտեր ներկայացրել էին վեց երկրներ, ընդ որում, ընտրական արշավը մենք սկսեցինք այնպիսի հզոր մրցակիցների հետ, ինչպիսիք են ԱՄՆ-ը, Ֆրանսիան, Հունգարիան, Ինդոնեզիան և Քաթարը։

Ցանկացած երկրի, առավել ևս Հայաստանի համար համաշխարհային օլիմպիադան ունի ոչ միայն անգնահատելի մարզական ու մշակութային, այլև խոշոր քաղաքական նշանակություն։ Շնորհակալությամբ պետք է ընդգծեմ, որ Հայաստանի բարձրագույն ղեկավարությունն ամբողջովին պաշտպանում է օլիմպիադան Երևանում անցկացնելու գաղափարը, և, ունենալով այդ աջակցությունը, մենք ակտիվ աշխատանք էինք տանում ՖԻԴԵ-ում և ազգային հեղինակավոր ֆեդերացիաների հետ մեր փոխհարաբերություններում։ Եւ ՖԻԴԵ-ի կոնգրեսը, որը մեկ տարի առաջ կայացավ Բրազիլիայի Քուրիտիբա քաղաքում, վեց հավակնորդ երկրներից երկու հիմնական թեկնածուներ առանձնեց՝ Քաթար և Հայաստան։

Այս տարվա սեպտեմբերին Հայաստանի կառավարության կարգադրությամբ ստեղծվեց Օլիմպիադա-96-ի նախապատրաստական հանձնաժողով՝ պետական նախարար Ա. Ղազարյանի ղեկավարությամբ։ Հանձնաժողովի կազմում են հանրապետության արտաքին գործոց, էկոնոմիկայի, ֆինանսների նախարարությունների, սպորտկոմիտեի, շախմատային ֆեդերացիայի, Երևանի քաղխորհրդի ղեկավարներ։

Մեր հրավերով, ինչպես հայտնի է, բոլորովին վերջերս Հայաստանում եղան ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտ Ֆ. Կամպոմանեսը (Ֆիլիպիններ), այդ պաշտոնի թեկնածուներ Ր. Քասարյին (Ֆրանսիա) և Ժ. Դուրաոն (Պորտուգալիա)։ Մի քանի օր հետո սպասվում է Երևան ժամանել պրեզիդենտության երրորդ և վերջին հավակնորդ Գ. Մակրոպուլոսը (Հունաստան)։ Ի դեպ, ցանկանում եմ ընդգծել, որ մենք հրաշալի գործնական ու անձնական փոխհարաբերություններ ունենք և այժմյան պրեզիդենտի, և նրա բոլոր հնարավոր փոխարինողների հետ։

Ազդ քաղաքում կայացած նիստը, մարզական լեզվով ասած, գլխավոր փորձաքարն էր մոսկովյան դեկտեմբերյան կոնգրեսից առաջ, որը վերջնականապես պետք է հաստատի Օլիմպիադա-96-ի երկիրը։

Քաթարը այդպես էլ չկարողացավ երաշխավորել, որ մուտքի անցագրեր (վիզաներ) կտրամադրի բոլոր մասնակիցներին, մասնավորապես Իսրայելի ներկայացուցիչներին։

Ես, մանրամասն ներկայացնելով Հայաստանում տարվող նախապատրաստական աշխատանքները, ՖԻԴԵ-ին հանձնեցի Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանի ուղերձը, որով նա իր լիակատար պատրաստակամությունն է հայտնում Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի առաջարկին՝ 1996-ի օլիմպիադան և ՖԻԴԵ-ի կոնգրեսն անցկացնել Երևանում։ «Մենք օլիմպիադային հրավիրում ենք աշխարհի բոլոր երկրների ներկայացուցիչներին անկախ ազգային, քաղաքական և կրոնական տարբերությունների», գրում է հանրապետության նախագահը և հավաստում Հայաստանի իշխանությունների և ժողովրդի ցանկությունը անել ամեն ինչ, որ արժանի ձևով կազմակերպվի հինավուրց խաղի օլիմպիադայի անցկացումը։

Մեր փաստաթղթերի փաթեթում էին նաև Հայաստանի Հանրապետության փոխվարչապետ Հրանտ Բագրատյանի նամակը, օլիմպիադայի նախապատրաստական հանձնաժողովի նախագահ Արմենակ Ղազարյանի նամակները՝ տարվող աշխատանքների մասին, Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիայի տեղեկանքները օլիմպիական բազաների վերաբերյալ և անհրաժեշտ մեկնաբանություններ։

ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտ Ֆ. Կամպոմանեսը և մարքեթինգի տնօրեն Բ. Քուարթին, անդրադառնալով նախօրյակին Հայաստան կատարած իրենց այցելությանը, ողջակի հիացմունքով արտահայտվեցին մարզահամերգային համալիրի մասին։ «Դեռ երբևէ որևէ օլիմպիադա չի անցկացվել նման մակարդակի սրահում», հայտարարեց Ֆ. Կամպոմանեսը։ Ամենաբարձր գնահատական տրվեց նաև «Արմենիա» հյուրանոցային համալիրին։ Ճիշտ է, նշվեց, որ մյուս հյուրանոցներում որոշակի աշխատանք պետք է տարվի նմանատիպ պայմաններ ստեղծելու համար։ Մեզ խնդրեցին հատուկ ուշադրություն դարձնել նաև մուտքի անցագրեր տրամադրելու արագության, տրանսպորտի (հատկապես օդային) և կապի խնդիրների վրա։

ՖԻԴԵ-ի ղեկավարներն ընդգծեցին, որ իրենց վրա մեծ տպավորություն է թողել հանդիպումը Հայաստանի Հանրապետության նախագահի հետ։ Երևանի թեկնածության ջերմ պաշտպանությամբ հանդես եկավ ՖԻԴԵ-ի փոխնախագահ-պրեզիդենտ, հարավսլավացի հռչակավոր գրոսմայստեր Ալեքսանդր Մատանովիչը։ Նա նշեց, որ Հայաստանը իր շախմատային ավանդույթներով և ժամանակակից գրոսմայստերների նվաճումներով հասել է փայլուն բարձունքների, որ ունի բարոյական ավելի մեծ իրավունք, քան որևէ այլ երկիր, հավակնելու միայն մեկ երկիր՝ Հայաստանը։

ՖԻԴԵ-ի նորոյական աշխարհամասի պրեզիդենտ, ավստրալացի Կորս Յունգվիրտը նույնպես կոչ արեց ձայն տալ Հայաստանի օգտին։

Ի վերջո, ՖԻԴԵ-ի պրեզիդենտական խորհուրդը որոշեց 1996 թվականի համաշխարհային օլիմպիադայի անցկացման համար մոսկովյան կոնգրեսին ներկայացնել միայն մեկ երկիր՝ Հայաստանը։

Ցանկանում եմ, սակայն, ընդգծել, որ սա դեռ վերջնական հաղթանակ չի նշանակում։ ՖԻԴԵ-ի կանոնները թույլ են տալիս, որ ցանկացած երկիր մինչև վերջին պահը ներկայացնի իր թեկնածությունը։ Մասնավորապես, Ֆ. Կամպոմանեսը նկատեց, որ նախօրյակին իր հետ կապվել և Օլիմպիադա-96-ի հարցով հետաքրքրվել է Սալվադորի պատվիրակը։ Եւ թեև Ա. Մատանովիչը չվիճարկեց և տեղնուտեղը ռեպլիկ բաց թողեց՝ «Սալվադորն ու՞ր, Հայաստանն ու՞ր», բայց հանգստանալ բոլորովին չի կարելի։ Մանավանդ որ, ինչպես նկատեցին պրեզիդենտական խորհրդում, առաջիկա կոնգրեսում, անկախ այլ իրական մրցակիցների առկայությունից, շատ հնարավոր է, որոշ երկրների սառը դիրքորոշումը Հայաստանի թեկնածության հանդեպ։

Ամեն դեպքում, Երևանի օլիմպիական քաղաք դառնալու հնարավորությունները այսօր իրական են, քան երբևիցե»։

■ *Ազրբեջանը կխաղա Թուրքիայում։ Ինչպես հայտնի է, Ազրբեջանում ձգձգված հայտնի դրության պատճառով ՈՒԵՖԱ-ն որոշել էր կասեցնել Ազրբեջանի հավաքականի Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի առաջին խմբի մրցաշարի հանդիպումները անցկացնել սեփական հարկի տակ և առաջարկել էր ընտրել ԱՊՀ կամ բալթյան երկրներից որևէ մեկը։ Նույն որոշումը վերաբերում էր նաև մինչև 21 տարեկան ֆուտբոլիստների հավաքականին։ Եւ ահա ֆուտբոլի եվրոպական ասոցիացիան հայտարարեց, որ Ազրբեջանի հավաքականը սեփական հարկի տակ հանդիպումները այնուամենայնիվ անցկացնելու է Եվրոպայի մեջ ընկած այլ երկրում՝ Թուրքիայում։ Եվրոպայի առաջնության առաջիկա հանդիպումը Ազրբեջանի հավաքականը պետք է անցկացնի նոյեմբերի 16-ին։ Մրցակիցն է լինելու Իսրայելի հավաքականը։ Դեկտեմբերի 14-ին Ազրբեջանի թիմը Թուրքիայում հյուրընկալելու է Ֆրանսիայի հավաքականին։ Աշոտ*

ՀՀ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վարագույրը կարելի է իջեցնել

Բոլոր հարցականները ստացան իրենց պատասխանները

Ընդամենը մեկ տուր մնաց ֆուտբոլի Հայաստանի Հանրապետության բարձրագույն խմբի 3-րդ առաջնության ավարտին։ Հայտնի դարձավ նաև 2-րդ մրցանակակիրը։ Այդ պատվին արժանացավ ՀՄԸՄ-ն, որը նախավերջին տուրում ոչ-ոքի խաղաց չեմպիոնի՝ Գյումրիի «Շիրակի» հետ։ «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում տեղի ունեցած ՀՄԸՄ-«Շիրակ» հանդիպումն անցավ բացառիկ լարված և անհաշտ մրցակցությունում ու բավականին դիտարժան էր։ Առաջին կեսից հետո չեմպիոնն առջևում էր 2-0 հաշվով։ Թվում էր, խաղի ելքը վճռված է։ Սակայն, կամային բարձր հատկանիշներ դրսևորելով, ՀՄԸՄ-ի ֆուտբոլիստները կարողացան փրկել խաղը և վաստակել կարևոր 1 միավոր։ Հատկապես գերազանց խաղաց Հայաստանի հավաքականի և «Շիրակի» կիսապաշտպան Արթուր Գրիգորյանը։ ՀՄԸՄ-ն վերջին տուրում Գորիսում մրցելու է «Զանգեզուրի» հետ։ Նույնիսկ պարտության դեպքում թիմը ապահովել է 2-րդ տեղը։ Բանն այն է, որ եթե «Արարատը» մնացած երկու հանդիպումները շահի և միավորներով հավասարվի ՀՄԸՄ-ին, ապա միևնույն է, դա նրան չի օգնի, քանի որ ՀՄԸՄ-ն ավելի շատ հաղթանակներ է տարել։

Նախավերջին տուրի արդյունքները փաստորեն պարզեցին նաև մյուս հուզող հարցերը։ Էջմիածնի «ԲՄՄ Արայի» թիմը, սեփական հարկի տակ սկզբունքային մրցավեճում զիջելով «Նաիրիին», անկախ վերջին տուրի արդյունքից հրաժեշտ կտա բարձրագույն խմբին։ Իր հերթին հաղթանակը չփրկեց «Նաիրիին»։ Տեսականորեն այս թիմը հնարավորություն ունի միավորներով հասնել «Վանին», սակայն ավելի քիչ հաղթանակներ ունի։

Հանրապետության ֆուտբոլի ֆեդերացիան իր դռնփակ նիստում քննարկեց «ԲՄՄ Արայի»-«Արարատ» Էջմիածնում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ ծագած կռվի մանրամասները։ Տեղի խաղադաշտը որակազրկվեց 5 հանդիպումներով։ «ԲՄՄ Արայինը», ըստ ֆեդերացիայի գործող օրենքների, տուգանվեց։ Խաղի հաշիվը մնաց ուժի մեջ։

Եւ այսպես, կարելի է ամփոփել առաջնության հիմնական արդյունքները։ Չեմպիոնի կոչումը վստահորեն նվաճեց «Շիրակը»։ 2-րդ մրցանակակիր դարձավ ՀՄԸՄ-ն։ 3-րդ տեղով բավարարվեց նախորդ տարվա չեմպիոնը՝ Երևանի «Արարատը»։

Բարձրագույն խմբին հրաժեշտ են տալու Էջմիածնի «ԲՄՄ Արայինը», Վանաձորի «Լոռին», Երևանի «Նաիրին» ու «Կանաչը»։ Գալիք տարի

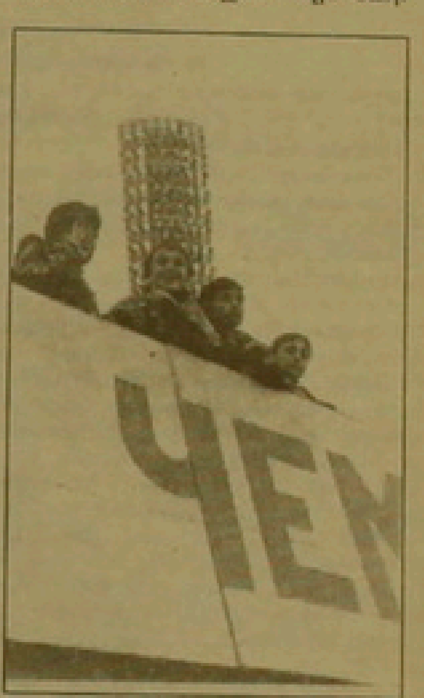

Հայաստանի առաջնությանը մասնակցելու են 12 թիմեր։ Նշված 4 թիմերին ուժեղագույնների խմբում փոխարինելու է Գյումրիի «Արագածը», որն, ինչպես հայտնի է, հաղթող ճանաչվեց 1-ին խմբի մրցաշարում։

ՀՀ առաջնություն
29-րդ տուր

«Լոռի»-«Երազանք»	1-5
«Կանաչ»-«Վան»	1-1
«Կոտայք»-«Արարատ»	1-5
ՀՄԸՄ-«Շիրակ»	2-2
«Ցեմենտ»-«Զանգեզուր»	2-3
«ԲՄՄ Արայի»-«Նաիրի»	2-3
ՀՄՄ ՖԻՄԱ-«Ազնավուր»	2-1

Մրցաշարային աղյուսակը նոյեմբերի 5-ի դրությամբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ	Սեփական դաշտում Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ	Մրցակցի դաշտում Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	28	24	8	0	83-19	52	14	13	1	0	48-11	27	14	11	3	0	35-8	25
2. ՀՄԸՄ	27	22	1	4	110-24	45	14	12	1	1	70-9	25	13	10	0	3	40-15	20
3. Արարատ	26	18	5	3	94-18	41	13	11	1	1	63-9	23	13	7	4	2	31-9	18
4. Բանանց	27	17	1	9	92-49	35	14	10	1	3	63-21	21	13	7	0	6	29-28	14
5. ՀՄՄ ՖԻՄԱ	27	14	6	7	61-43	34	14	9	2	3	37-20	20	13	5	4	4	24-23	14
6. Կոտայք	27	12	3	12	71-50	27	14	8	3	3	41-19	19	13	4	0	9	30-31	8
7. Ցեմենտ	27	10	6	11	51-49	26	13	8	1	4	27-18	17	14	2	5	7	24-31	9
8. Ազնավուր	26	10	3	13	39-68	23	12	8	1	3	26-22	17	14	2	2	10	13-46	6
9. Երազանք	27	9	5	13	29-49	23	14	4	5	5	11-17	13	13	5	0	8	18-32	10
10. Զանգեզուր	27	9	4	14	25-74	22	13	6	2	5	15-15	14	14	3	2	9	10-59	8
11. Վան	27	8	4	15	33-72	20	13	5	2	6	18-38	12	14	3	1	10	15-34	8
12. Նաիրի	27	6	6	15	19-43	18	14	4	3	7	13-17	11	13	2	3	8	6-26	7
13. ԲՄՄ Արայի	27	6	5	16	37-75	17	13	4	3	6	21-27	11	14	2	2	10	16-48	6
14. Լոռի	27	5	6	6	22-62	16	14	3	3	8	11-23	9	13	2	3	8	11-39	7
15. Կանաչ	27	1	3	23	15-86	5	13	0	2	11	11-40	2	14	1	1	12	4-46	3

ԱՄՆ

Թայսոնն ատում է մարդկության 99 տոկոսին

ԳՐԻԳՈՐ ԱՍԻՐՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

Ամերիկյան «Ռինգ մագազին» ամսագրին տված հարցազրույցում ծանր քաշի պրոֆեսիոնալ բռնցքամարտի աշխարհի նախկին չեմպիոն Մայք Թայսոնը մեղադրում է դատախազ Պատրիսիա Կիֆֆորդին, որը երկուսուկես տարի է, ինչ նրան նետել է բանտ. «Անցյալում կարծում էի, թե աշխարհում ամեն մարդ էլ բարի է, բայց հիմա անիծում եմ մարդկանց և ատում նրանց 99 տոկոսին», ասաց Թայսոնը։

Դատախազ Պատրիսիա Կիֆֆորդի առթիվ Թայսոնը հետևյալն ասաց. «Կարծում եմ, որ նա ճանաչվելու համար մի բան փնտրում էր և ես եղա նրա անձնական սև հաղթանակը։ Նա ուզում էր ամենքն իմանան, որ կարողացել է Մայք Թայսոնին բանտ նետել»։

Թայսոնը հիմա ամենից շատ ատում է կանանց։ Հիշեցնենք, որ նրան բանտարկեցին բռնաբարության մեղադրանքով. «Ես միշտ խնդիրներ եմ ունեցել կանանց հետ, և իմ հարաբերությունները գեղեցիկ սեռի ներկայացուցիչների հետ երբեք հաջողակ չեն եղել», հայտարարեց Թայսոնը։ Ըստ մեղադրանքների, խոսքը սիրահարության մասին չէ, այլ բռնի ուժով սիրաբանության։ Մայք Թայսոնն Ինդիանա նահանգի Պլենֆիլդ քաղաքի բանտում ամեն օր վազում է 10-13 կմ։ Հավանաբար 1995 թ. աշնանը նա ազատվի բանտից և վերսկսի բռնցքամարտը։ «Ես չգիտեմ թե այսուհետ ում հետ մենամարտեմ։ Ամեն անգամ, երբ որևէ մեկի հետ ընկերություն եմ արել, հուսախաբ եմ եղել և մենակ մնացել», հայտարարեց Թայսոնը։ Իր լավագույն տարիներին մենամարտելիս շատ քչերն էին կարողանում դիմակայել նրա հուժկու հարվածներին։ Հիմա, երբ նախկին չեմպիոնն ատելությամբ է լցված մարդկության նկատմամբ, կարելի է գուշակել այն բռնցքամարտիկներին, որոնք առիթ են ունենալու մենամարտել Մայք Թայսոնի հետ։

Մարդի՛կ, զգուշացե՛ք, Թայսոնի ատելությունից։

Բաժինը վարում է
ԱՐՍԵՆ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հատուկ դասընթացների բաժինը

կազմակերպում է դասընթաց

Ժողովրդավարությունը քաղաքական բարեփոխումների ժամանակ

թեմայով

Իրավական պետությունը ժողովրդավարության հաստատման շրջանում

երեքշաբթի, ժ. 5:30-7:30
Դասախոս՝ Միհր Ալահայդոյան

Լրատվության միջոցները եւ քաղաքական մասնակցությունը քաղաքականության ստեղծման գործում

հինգշաբթի, ժ. 5:30-7:30
Դասախոս՝ Լուսիկ Դանիելյան

1994 թ. նոյեմբերի 8 - դեկտեմբերի 13
Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում (հինգերորդ հարկ)
Երեւան, Մարշալ Բաղրամյան 40

Դասընթացի մասին

Դասընթացի ժամանակ կխոսվի գործող ժողովրդավարական քաղաքական համակարգի համար անհրաժեշտ երկու հիմնական տարրերի մասին. նախ՝ որ այն լինի իրավական պետություն՝ բոլոր քաղաքացիների հավասար իրավունքներով, եւ, երկրորդ, հիմնված լինի այնպիսի կառուցվածքների եւ գործընթացների վրա, որոնք բոլոր հնարավորություններ կընձեռեն քաղաքական որոշումների ընդունման գործում մասնակցություն ունենալու: Պրն. Ալահայդոյանի դասընթացը նվիրված կլինի իրավական պետության գաղափարի եւ նրա պատմության ուսումնասիրությանը, քանի որ այն համարվում է սահմանադրական ամբողջ համակարգի եւ ընդհանրապես ցանկացած քաղաքակիրթ հասարակության հիմքը: Կներկայացվի այդ տեսությունների զարգացումը՝ ներառելով Քոուկի, Դայսիի փիլիսոփայությունը եւ ժամանակակից մեկնաբաններին. կխոսվի իրավունքի ժողովրդավարական տեսության եւ իրավական պետության գոյության համար անհրաժեշտ սահմանադրական եւ իրավական բարեփոխումների մասին:

Դոկտ. Դանիելյանը կխոսի զանգվածային լրատվության միջոցների դերի, հասարակական կարծիքի եւ հաշտ քաղաքականության ծրագրման եւ իրականացման գործում համաձայնության գալու մասին եւ կներկայացնի, թե այդ գործընթացներն ինչպես են ընթանում Հայաստանում ժողովրդավարության հաստատման այս շրջանում:

1994 թ. դեկտեմբերի 13-ին, երեքշաբթի, ժ. 5:30-ին կանցկացվի համատեղ քննարկում:
Դասախոսությունները կընթանան անգլերեն լեզվով՝ հայերեն համընթաց թարգմանությամբ:
Դասընթացի վճարը 100 դրամ է:
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրում ենք զանգահարել 27-33-70 կամ 27-16-58:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քանաքեռում տեղաբաշխված ռուսական 30744 զինմասին հարկավոր են հակաօդային պաշտպանության ուժերի զենիթահրթիռային մասնագիտություն ունեցող մասնագետներ: Ցանկացողները դիմեն 30744 զինմասի զենիթային դիվիզիոնի հրամանատարին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մհեր Մկրտչյանի անվան «Արտիստական» թատրոնը նոյեմբերի 11-ին, 12-ին, 13-ին, 16-ին, 18-ին, 19-ին, 20-ին, 22-ին կներկայացնի Թենեսի Ուիլյամսի «Ապակե գազանանոց» դրաման:

Բեմադրությունը՝ Արմեն Խլղաթյանի
Թատրոնի գեղ. ղեկավար-տնօրեն Թամար Հովհաննիսյան

Տոմսերը վաճառվում են թատրոնի տոմսարկղում

Հասցեն՝ Շահումյան հրապարակ, Մովսես Խորենացու (նախկին Մարքսի) 18, հեռ. 52-02-47, 58-54-51

ՀԱՄԱԿԱՐԳՉԱՅԻՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

A STYLE

ORIGINAL DESIGN

ՕԳՏՎԵՔ ՄԵՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ՄԵՆՔ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆՔ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑԵԼ

Մեր հասցեն՝ Երեւան, Հանրապետության 47,
Հեռախոս՝ 581841

SARTARABAD Co. LTD

«ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ» ՍՊԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է
ՈՒՂԻՂ ՉՎ[illegible] ՃԱՄՓՈՐԴՈՒԹՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ-ԲԵՅՐՈՒԹ

7 օրով, 3 աստղանի հյուրանոց, սնունդ, օրական 2 անգամ
14 օրով առանց հյուրանոց.

ԵՐԵՎԱՆ-ԿՐԱՍՆՈԴԱՐ-ՔՈՒՎԵՅԹ

7 օրով, անվճար 30 կգ ուղեբեռի փոխադրում, իսկ ավելին՝ վճարումով: Մուտքի վիզաների եւ փաստաթղթերի ձեւակերպումը Մոսկվայում:

Հանրապետության հրապարակ, Նալբանդյան 20.
Տեղեկությունների համար զանգահարել 580632 հեռախոսով

ԾՆՎԵԼ Է ՄԵԿ ԺԱՄ ԱՌԱՋ ՈՒ ԱՐԴԵՆ ՄԱՅՐԱԿԱՆ ԿԱԹՈ՞Վ Է ՍՆՎՈՒՄ ... ԽԵԼԱՑԻ՞ ԵՐԵԽԱ Է ... Ո՛Չ, ՄԱ՞ՅՐՆ Է ԽԵԼԱՑԻ ...

Նա գիտի, որ խեժը (նախակաթը) անհրաժեշտ է իր փոքրիկի առողջության համար: Այդ պատճառով կրծքով սնուցումը սկսում է ծննդաբերությունից անմիջապես հետո, հենց ծնարանում: Ինչո՞ւ սպասել, եթե կարելի է փոքրիկի կյանքին տալ առողջ ու հաստատուն սկիզբ:

Հետեւե՛ք ցուցումներին՝ կհասնեք հաջողության

Կերակրեք միա՛յն ու միայն կրծքով 4-ից 6 ամիս:

Մայրական կաթ: Սա միակ սնունդն է, որն անհրաժեշտ է երեխայի կյանքի առաջին 4-ից 6 ամսում: Այն փոքրիկին կպաշտպանի վարակիչներից:

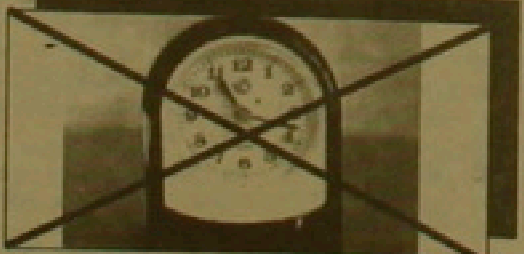

Ռեժիմով մի՛ կերակրեք: Կերակրեք ցտահանջ եւ ցերեկը եւ գիշերը: Հաճախ կերակրեք: Հաճախակի կերակրումները կնպաստեն կաթնարտադրությանը:

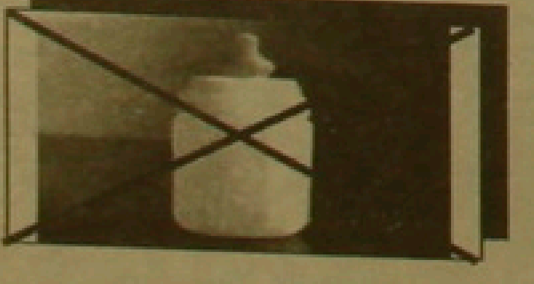

Ո՛չ կաթ, ո՛չ ջուր, ո՛չ թեյ, ո՛չ հյութ: Ոչինչ հարկավոր չէ, բացի մայրական կաթից առաջին 4-ից 6 ամսում:

Մի՛ մտահոգվեք կաթի քանակի ու որակի համար:

Մի՛ մտահոգվեք, որ աղքատիկ սնունդը կվնասի ձեր կաթնարտադրությանը: Նույնիսկ քիչ սնվելով դուք երեխային կապահովեք բավարար սննդարար կաթով:

Կրծքով կերակրելու նոր ցուցումների գրքույկը ձեռք բերելու համար դիմեք ձեր շրջանի պոլիկլինիկա

A STYLE 58.18.41

«Հայաստան» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23 Արշակունյաց 2   Գրանցման թիվ 65.   Դասիչ 69149.   Պատվեր 1904   Տպաքանակը 5000   Ստորագրված է տպագրության 4. 11. 1994   Գինը՝ 25 դրամ

digitised by A.R.A.R.@